

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χρ. Γ. Κωνσταντόπουλος: Τα μετά την Άλωση	291
Χρ. Δ. Ματσούκα: Το μεγάλο χρέος των γονέων	297
Διον. Κ. Μαγλιβέρας: «Παιδιάς εισάγεσθαι, καιροφυλακτούντες την χρήσιν»	302
Ν. Μάρτης: Απαράδεκτος σφετερισμός	306
Γ. Δ. Κούβελας: Παν. Κ. Γεωργούντζος, η ζωή και το έργο του	308
Βασ. Χαραλαμπόπουλος: Η αρχή και η εξέλιξη της φιλοσοφίας	311
Νεκτ. Πούλης: «Ανατολή», ο Σύλλογος των Μικρασιατών	314
Θέσεις και Προβληματισμοί: Μια γενναία πρόταση - «Οχυρώνουν» τα σπίτια τους - Το κατόνημα μιας πλούσιας χώρας	318
Ζαχ. Παπαντωνίου: Το αθάνατο πουλί (Διήγημα)	320
Κ. Κοκκινοπούλου - Ευστρατιάδου: Φωτογραφίες απ' την Μικρά Ασία (Ποίημα)	323

«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα', 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χρυστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»

ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100

Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820

FAX: 27410-75727 www.apostolospavlos.gr

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph

Ετήσια εισφορά 15 ευρώ

Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 3ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 24ο (124ο) • ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2011

ΕΚΚΛΗΣΙΣ

ΠΡΟΣ

- Τα ενεργά Μέλη του Συλλόγου «Κοινωνική Προσπάθεια»
- Τους Φίλους, Συνδρομητές και Αναγνώστες των περιοδικών μας και προς όλους που εκτιμούν τη σημασία της λειτουργίας των ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΩΝ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

Ο Πνευματικός Υπεύθυνος

και

τα Μέλη του Διοικ. Συμβουλίου «Κ.Π.»

α π ε υ θ ύ ν ο υ μ ε θ ε ρ μ ή π α ρ ά κ λ η σ η
γ ι α ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή σ τ ή ρ ι ξ η ,

προς συνέχισιν της λειτουργίας των Εκπαιδευτηρίων «Απ. Π.» και της έκδοσης των περιοδικών του.

• • •

Οι Φίλοι που επιθυμούν να στηρίξουν την ι. προσπάθεια του Έργου, ας σπεύσουν προς βοήθειαν.

(Προσφορές στον λογ. Ε.Τ.Ε. αρ. 65948001766. Ή με τραπεζική επιταγή επ' ονόματι του Συλλόγου «Κ.Π.». Ή με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος», 20100 Ισθμός Κορίνθου)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ ΚΑΙΡΟΙ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ

του Αρχιμ. Χριστ. Γ. Κωνσταντοπούλου

Με την πώση της Κ/Πόλεως συνηλθθη αιχμάλωτος και ο Γεννάδιος Σχολάριος, ο μετά την Άλωση Οικουμ. Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, και μεταφέρθηκε στην Αδριανούπολη. Εκεί εξαγοράσθηκε και ελευθερώθηκε. Όταν πήγε ο Πορθητής στην Αδριανούπολη μαθαίνοντας τις αρνητικές διαθέσεις τού Γενναδίου έναντι των Παπικών, τον κάλεσε και μετά την επικοινωνία που είχε μαζί του αποφάσισε με την χειροτονία του να τον αναγνωρίσει ως Οικουμενικό Πατριάρχη.

Για τον τρόπο της εκλογής τού Γενναδίου Σχολαρίου ομιλούν οι ιστορικοί της εποχής. Ο Φραντζής αναφέρει ότι ο Μωάμεθ δέχτηκε με μεγάλη τιμή τον Γεννάδιο, του έδωσε «δεκανίκιον», τον συνόδευσε μέχρι της εξόδου

του παλατίου, «ανεβίβασεν αυτόν» εις «ίππον ευτρεπισμένον» και διέταξε τιμητική φρουρά να τον συνοδεύσει μέχρι την Εκκλησία των αγίων Αποστόλων η οποία του δόθηκε ως Πατριαρχικός Ναός. Ο ιστορικός πρόσθεσε ότι ο Μωάμεθ έδωσε «μετ' εξουσίας βασιλικής **εγγράφως** προστάγματα τω Πατριάρχη υπογεγραμμένα ίνα μηδείς αυτόν ενοχλήσει ή αντιπείνει αλλ' είναι αυτόν αναίτιον, αφορολόγητον και αδιάσειστον».

Η αναγνώριση του Γενναδίου από τον Μωάμεθ έγινε όπως και πρωύτερα στους προ της Αλώσεως Πατριάρχες.

Με τα «προνόμια» που έλαβε η Εκκλησία απολάμβανε πλήρη αυτοδιοίκηση. Οι πολιτικές Αρχές δεν επιτρέπταν να επεμβαίνουν στα εσωτερικά

της. Ο Πατριάρχης είχε δικαιοδοσία επί των κληρικών και των πιστών, επί των Ναών, των Μονών και της περιουσίας τους. Η δικαιοδοσία του επεκτεινόταν και σε όσα αναφέρονταν στο οικογενειακό δίκαιο...

Αλλά, αυτές τις δικαιοδοσίες, κατ'ουσίαν, **μόνο θεωρητικά τις είχε ο Πατριάρχης**, επειδή οι Μουσουλμάνοι έβλεπαν πάντοτε τους Χριστιανούς με φανατισμό και με διάφορες προφάσεις καταπατούσαν αυθαίρετα τα προνόμιά τους.

Ακόμη και αυτός ο Γεννάδιος αναγκάστηκε να παραιτηθεί μόλις το 1456. Επανήλθε στο θρόνο το 1462, αλλά παραιτήθη και πάλι το 1464. Τότε θεώρησε και την παραίτησή του ως ευτύχημα. Αφού, λοιπόν, ο τόσο τιμηθείς, από τον Μωάμεθ Πατριάρχης Γεννάδιος θεώρησε ευτύχημα την παραίτησή του από τον Πατριαρχικό θρόνο, εξυπακούεται το τι υπέφεραν άλλοι Πατριάρχες, μετά από αυτόν. Παραίτησεις Πατριαρχών παρατηρούνται πολύ συχνά. Ήδη από τον ίδιο τον Μωάμεθ εισήχθη το λεγόμενο «πεσκέσι», καταργήθηκε και το «αφορολόγητον». Η εκλογή του Πατριάρχη κατέληξε για τους Τούρκους πηγή **χρηματολογίας**, όπως σημειώνει ο Φραντζής.

Ο πρώτος φόρος στον οποίο υποβαλλόταν κάθε Χριστιανός από της ηλικίας των 12 ετών και άνω ήταν ο κεφαλικός φόρος, το λεγόμενο «χαράτσι». Ο Χριστιανός όφειλε να έχει πάντοτε μαζί του τουρκικό έγγραφο που να βεβαιώνει πως είχε

το δικαίωμα να φέρει «την κεφαλή του επί των ώμων του» για ένα έτος. Οι φόροι επιβάλλονταν στην τουρκοκρατία δια μέσου των Κοινοτήτων των Χριστιανών. Οι Δημογέροντες με την κρατική επιστασία όριζαν για κάθε χριστιανό το φόρο που έπρεπε να πληρώσει. Τον εισέπρατταν και τον απέδιδαν στην Εξουσία. Αλλά, πέρα από τους επίσημα καθοριζόμενους φόρους, κάθε Τούρκος υπάλληλος εισέπραττε όσα ήθελε, αφού αυτός εθεωρείτο κύριος της ζωής και της περιουσίας των Χριστιανών.

Πολλοί Τούρκοι μεταχειρίζονταν την «αβανία» ως μέσον εξαναγκασμού των Χριστιανών, δηλαδή συκοφαντούσαν κάποιον ότι δήθεν ύβρισε τον Μωάμεθ εκβιάζοντάς τον να αρνηθεί τον Χριστό και να γίνει Μουσουλμάνος. Με αυτήν την απειλή εξισλαμίστηκαν αμέτρητοι Έλληνες Ορθόδοξοι, κυρίως της Μ. Ασίας.

Αρκετοί, όμως, Χριστιανοί εξισλαμιζόμενοι δια της βίας παρέμεναν «έν κρυπτῷ» Χριστιανοί και σε υπόγεια ή απόκρυφα προσευχητήρια - πρόχειρους ναϊσκους επιτελούσαν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Φανερά επικαλούνταν τον Αλλάχ, στο βάθος, όμως, της καρδιάς τους λάτρευαν και δοξολογούσαν τον Χριστό.

Ο απαισιότερος εξ όλων των «φόρων αίματος» ήταν το ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ από το οποίο απαρτιζόταν το τάγμα των Γεντισάρων. Αυτό γινόταν μεθοδικά από τους Τούρκους κάθε τετραετία. Αυτοί άρπαζαν τα ευρωστότε-

ρα Χριστιανόπουλα από 6 ως 15 ετών και μετά την περιτομή και τον εξισλαμισμό τους τα προωθούσαν στο τάγμα των Γενισάρων. Στην Ήπειρο ελάμβανε χώρα και τούτο το καταθλιπτικό: Την πρώτη Κυριακή μετά από την αρπαγή των παιδιών τελούνταν γι' αυτά μνημόσυνα από τους οικείους τους, επειδή εξελάμβαναν ήδη τα παιδιά τους ως πεθαμένα.

Οι Πατριάρχες και οι Αρχιερείς παρά τα σουλτανικά διατάγματα (βεράτια) που τους παραχωρούσε η κρατική εξουσία, πολλές φορές γινόντουσαν παίγνιο στα χέρια των κατακτητών. Στα 28 χρόνια της ηγεμονίας τού Πορθητού Μωάμεθ, άλλαξαν στην Κ/Πολη εννέα Πατριάρχες, από τους οποίους μόνο οι δύο πέθαναν στο θρόνο τους.

Δεν είναι υπερβολή να χαρακτηρίσει κανείς αυτήν την περίοδο της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας ως περίοδο συνεχούς **ακηρύκτου διωγμού**.

Ας έρθουμε σε μερικές σχεδόν άγνωστες πτυχές κατά την **μετά την Άλωση** χρονική περίοδο, που προσέλαβαν καθοριστική σημασία για το Γένος το οποίον βρισκόταν κάτω από το ζυγό της δουλείας.

Πρώτον: Πολλοί Βυζαντινοί, διανοούμενοι και διαφόρων άλλων κοινωνικών τάξεων κατέφυγαν στην Ευρώπη. Από το ρεύμα αυτών των «προσφύγων» αναπτύχθηκαν οι Ελληνικές Κοινότητες της Διασποράς που άρχι-

σαν να σχηματίζονται από τα μέσα του 15ου αιώνα. Σπουδαιότερες απ' αυτές ήσαν της Βενετίας, της Φλωρεντίας, της Βιέννης, της Τεργέστης, του Βουκουρεστίου, της Οδησού.

Οι Βυζαντινοί διανοούμενοι, στις παροικίες αυτές, **συνέβαλαν στη διάδοση της ελληνικής γλώσσας και των ελληνικών γραμμάτων και στην εν γένει προβολή του Γένους** στη Δύση. Κατόρθωναν έτσι να συντηρούν και να μεταλαμπαδεύουν την πολιτιστική τους κληρονομιά που διεφύλασσαν από το Βυζάντιο.

Δεύτερη συνέπεια: Μετά την Πτώση της Κ/Πολης **αποφεύχθηκε ο κίνδυνος της νόθευσης της Ορθοδόξου Χριστιανικής Πίστης και παράδοσης**. Αποφεύχθηκε, σχεδόν οριστικά, η πλέον δυσάρεστη πνευματική και θρησκευτική Άλωση της Ορθοδοξίας και του Γένους από τον Παπισμό.

Τρίτη συνέπεια που προέκυψε από την **ανάπτυξη και μετεξέλιξη της «Μεγάλης Ιδέας»:** Η Μεγάλη Ιδέα των αυτοκρατορικών χρόνων μετεξελίχθηκε κατά την τουρκοκρατία στη «Μεγάλη Ιδέα» του ελληνικού Γένους. Η αιχμάλωτη Κ/Πολη αποτελούσε το σύμβολο του εθνικού μεγαλείου που όφειλαν να βρουν οι Έλληνες Βυζαντινοί. Η Ορθόδοξη Εκκλησία διατηρώντας την ιστορική μνήμη έτρεφε την ελπίδα των υποδούλων και συντηρούσε τη Μεγάλη Ιδέα. Ο ηρωικός θάνατος του τελευταίου Αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Παλαιολόγου τροφοδο-

τούσε τον θρύλο των υποδούλων για την ανάσταση και την αναγέννηση του Βυζαντίου, τρέφοντάς τους με τη Μεγάλη Ιδέα.

Τέταρτη συνέπεια: Κάτω από την Οθωμανική κυριαρχία **το Πατριαρχείο Κ/Πόλεως**, ως Εθναρχία πλέον, **συντήρησε και συνέχισε σε πνευματική διάσταση το Βυζάντιο**. Η κατά την τελευταία προ της Αλώσεως περίοδος περιορισμένη εδαφική εμβέλεια του Οικουμενικού Πατριαρχείου, εξαπτίας της συρρικνώσεως του Βυζαντινού Κράτους, επανήλθε τώρα στην μεγάλη εδαφική δικαιοδοσία που είχε άλλοτε. Δηλαδή, η εκκλησιαστική του δικαιοδοσία αποκαταστάθηκε, χάρη στις μεγάλες κατακτήσεις της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ο Πατριάρχης, Εθναρχής ήδη του Γένους, βρέθηκε σε ρόλο να εκπροσωπεί ανεπίσημα τη χαμένη Βυζαντινή Αυτοκρατορία έχοντας ως βάθρο τις κτίσεις της Οθωμανικής Κυριαρχίας. Αυτή η μετεξέλιξη υπήρξε αποφασιστικής σημασίας διότι επανέφερε τις κατακτημένες από τους Οθωμανούς περιοχές στη δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Πέμπτη συνέπεια: Η βυζαντινή σύνθεση της αρχαίας ελληνικής κληρονομιάς με το χριστιανικό πνεύμα. Η Ορθόδοξος Εκκλησία μέσω του Οικουμενικού Πατριαρχείου στήριζε το γένος των Ελλήνων που ενσυνείδητα εξακολουθούσε να υπάρχει ως κοινωνία με την ιδιαιτερότητά της. Διασώζεται έτσι η κλασική κληρονομιά και μάλιστα με την επιρροή του θρό-

νου και σε άλλους λαούς που παλαιότερα διατελούσαν υπό την πνευματική κηδεμονία του Βυζαντίου. (πρβλ. στο Δ. Ζακυνθινό «Βυζάντιον», σελ. 143-144).

Έκτη συνέπεια: Η αδελφότητα των Αμπελακίων Θεσσαλίας. Συνστήθηκε το 1780 και απετέλεσε πρωτοπορία όχι μόνο ελληνική, αλλά και παγκόσμια, αφού με αυτήν ιδρύθηκε ο πρώτος σύγχρονος συνεταιρισμός του κόσμου από εμπόρους και βιοτέχνες των 22 χωριών του Κισσάβου. Πέτυχε να φτάσει στην κορυφή της Ευρωπαϊκής αγοράς με τα εξαιρετικής ποιότητας ερυθρά βαμβακερά νήματα που παρήγαγε και διακινούσε. Η Συντροφιά των Αμπελακίων ίδρυσε σχολεία και βιβλιοθήκες, έχτισε ναούς και δημιούργησε ασφαλιστικό ταμείο για τους ανήμπορους προς εργασία κ.ά.

Εγείρεται, εδώ, το ερώτημα: Πώς οι πρώην εριστικοί και ισχυρογνώμονες κάτοικοι της περιοχής Θεσσαλίας, μπόρεσαν να συμφωνήσουν και να συνεργαστούν σε υγιείς βάσεις και μάλιστα με τόσο επιτυχία; Απάντηση: Πίσω από τις οικονομικές επιτυχίες διακρίνεται η ύπαρξη μιας ισχυρής πνευματικής προσωπικότητας που συνέβαλε σε αυτό το οικονομικό θαύμα. Ο επίσκοπος Πλαταμώνος Διονύσιος κατόρθωσε να θέσει ως θεμέλιο του Συνεταιρισμού τις ηθικές και κοινωνικές αρχές του Ευαγγελίου. Η συχνή αναφορά αγιογραφικών χωρίων στο Καταστατικό του Συνεταιρισμού, λ.χ. «Όπου γάρ εισί δύο ή τρεις συ-

νηγμένοι εις το εμόν όνομα εκεί ειμί εν μέσω αυτών» (Ματθ. ιβ', 20) καθώς και η έντονη φιλανθρωπική και κοινωνική δράση αυτού του επισκόπου, βεβαιώνουν ότι βάση της «Αδελφότητα» δεν ήταν το ατομικό συμφέρον και η εκμετάλλευση συνανθρώπων, αλλά η κοινή προκοπή και η χριστιανική αλληλεγγύη. Η περίπτωση αυτή αποτελεί φωτεινό παράδειγμα που μαρτυρεί **τη δύναμη της Ορθοδοξίας και την ενότητα και πρόοδο των Χριστιανών** κάτω από το σκληρό Οθωμανικό ζυγό.

Έβδομη συνέπεια: Σημειώνουμε ότι στα σκληρά χρόνια της δουλείας **το Οικουμενικό Πατριαρχείο οργάνωσε προοδευτικά και το «Κοινόν Ταμείον»** για τις δαπάνες του, τις τακτικές και τις έκτακτες. Με τη σύσταση και λειτουργία του συγκεντρώνονταν μεγάλα χρηματικά ποσά από δωρεές και κληροδοτήματα ευπόρων Χριστιανών. Το «Ταμείον» αυτό εξελίχθηκε σε βαθμό ώστε να καταστεί είδος τραπεζικού οργανισμού.

Όγδοη συνέπεια: Η Φιλανθρωπία στο δούλο Γένος. Στην Εκκλησία, ιδίως της Καππαδοκίας, αναπτύχθηκε πολύ το έργο της φιλανθρωπίας. Οι πλούσιοι συνεισέφεραν τότε με απaráμιλλη γενναιοσύνη.

Οι ναοί της Καππαδοκίας και των Επαρχιών είχαν ίδια ταμεία, τα λεγόμενα «κάσσαι των πτωχών», μέσω των οποίων δίνονταν σε τακτές ημέρες βοηθήματα στους φτωχούς και τους πάσχοντες. Με την πρόνοια της Εκκλησίας

αυτή χορηγούνταν βοηθήματα ακόμη και σε φυλακισμένους.

Η ανάπτυξη της φιλανθρωπίας, κυρίως κατά τον 19ο αιώνα, αποτελεί ένα από τα αξιοθαύμαστα φαινόμενα της ανθρωπιστικής δράσεως της Εκκλησίας.

Ένατη συνέπεια: Το Οικουμενικό Πατριαρχείο πρόσφερε ακόμη ανυπολόγιστες υπηρεσίες με τη συμβολή του τόσο στην **εθνική ενότητα των Ελλήνων**, όσο και στην αφομοίωση των Ρώσων χριστιανών (όπως αυτό το δέχονται και Σλάβοι ιστορικοί).

Στα ως άνω πρέπει να περιληφθεί και η μέγιστη **συμβολή που προέκυψε από τη θυσία των Νεομαρτύρων**. Οι άγιοι Νεομάρτυρες υπήρξαν ένας από τους σπουδαιότερους παράγοντες της διασώσεως του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Με ηρωικό πνεύμα ομολογούσαν την πίστη τους στον Χριστό υπομένοντας φρικτά βασανιστήρια: Τους κάρφωσαν, τους τύφλωσαν, τους έκοβαν τα αυτιά, τη μύτη, τους προκαλούσαν κακώσεις σε όλο το σώμα και σταδιακά τους οδηγούσαν στο θάνατο χωρίς να καταφέρουν να κάμψουν το φρόνημά τους. Ο Κ. Άμαντος επιγραμματικά σημειώνει: «Ουδείς άλλος λαός έχει να επιδείξει τόσους μάρτυρας υπέρ πίστεως όπως οι Έλληνες». (βλ. «Σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων», σελ. 190).

Ο Φώτης Κόντογλου στο έργο του «Η πολεμένη Ρωμοσύνη» γράφει: «Κανένας λαός δεν έχασε τόσο αίμα για την πίστη του Χριστού, όσο έχυ-

σε ο δικός μας από καταβολή του Χριστιανισμού ίσαμε σήμερα...Οι δικοί μας άγιοι που μαρτυρήσανε στον καιρό που είμαστε σκλάβοι στους Τούρκους ήτανε ταπεινοί, απλοί, λιγομίλητοι, με τη φωτιά της πίστης στα στήθια τους».

Αναφέρουμε τελευταία την **ευεργετική συνέπεια που είχε η Άλωση της Πόλης στην Παιδεία του Γένους μας**. Μεγάλο κεφάλαιο της δράσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου υπήρξε, ιδίως από τα μέσα του 17ου αιώνα, η προστασία της Παιδείας από την Εκκλησία. Οι δάσκαλοι αρχικά ήταν κληρικοί και μοναχοί.

Κατά την Πατριαρχία του περιώνυμου Οικουμ. Πατριάρχη Ιερεμίου Β΄ του Τρανού με απόφαση της τοπικής Συνόδου της Κ/Πόλεως (12 Φεβρουαρίου 1593) και κάτω από μεγάλο κίνδυνο **η Εκκλησία ανέλαβε την Παιδεία του Ελληνικού Γένους**.

Οι ιστορικοί, Απ. Βακαλόπουλος και άλλοι, θεωρούν ως ορόσημο την απόφαση **να έχουν οι Ορθόδοξοι Επίσκοποι την φροντίδα της ίδρυσης σχολείων στις επαρχίες τους**.

Με την πνευματική προστασία του Οικουμ. Πατριαρχείου οι υπόδουλοι Έλληνες διατήρησαν την Ελληνορθόδοξη συνείδηση και την εθνική τους ενότητα. Μέσα, λοιπόν, στους κόλπους της Εκκλησίας και των Ελληνικών Κοινοτήτων συντηρούνταν σπίθες από την παιδεία των Ελλήνων.

Κατακλείουμε τη μελέτη μας με την επιγραμματική ρήση του εκκλησιαστικού ιστορικού και Αρχιεπισκόπου Αθηνών Χρυσ. Παπαδοπούλου στο έργο του «Η Ορθόδοξος Ανατολική Εκκλησία». Γράφει για την εποχή της τουρκοκρατίας: **«Η ίδρυσις σχολείων υπήρξε κατ' εξοχήν έργον της Εκκλησίας»**.

Επί του θέματος αυτού θα επανέλθουμε σε άλλη ευκαιρία.

ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- Άμαντου Κων., «Σχέσεις Ελλήνων και Τούρκων», Άθηναι, 1955.
- Ζακυθηνού Διον., «BYZANTION - Ιστορική έπισκόπησης», εκδ. Ίκαρος, Άθηναι, 1951.
- «Κοινωνικές Τομές» π., τόμ. Β΄, εκδ. «Κοινωνική Προσπάθεια», Άθηναι, 1990.
- «Μεγάλη Παιδαγωγική Εγκυκλοπαίδεια», εκδ. Ελληνικά Γράμματα, τόμ. 1-3, Άθηναι, 1967.
- Μεταλληνού Γεωργίου πρωτοπρ., «Τουρκοκρατία», εκδ. Ακρίτας, σ΄ εκδ., Αθήνα, 2005.
- Μεταλληνού Γεωργίου πρωτοπρ., «Στα μονοπάτια της Ρωμιοσύνης», εκδ. Αρμός, Αθήνα, 2008.
- Παπαδοπούλου Χρυσ. αρχιεπ. Αθηνών, «Η Ορθόδοξος Ανατολική Εκκλησία», εκδ. Αποστ. Διακονία, Άθηναι, 1954.
- Runciman Steven, «Η Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως», εκδ. Μπεργαδής, Αθήνα, 1979.
- Χατζηφώτου Ι.Μ., «Η καθημερινή ζωή των Ελλήνων στην Τουρκοκρατία», εκδ. Παπαδήμα, β΄ έκδ., Αθήνα, 2008.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

της **Χριστίνας Δ. Ματσούκα**,
Φιλολόγου

Η μόρφωση των παιδιών είναι για κάθε γονέα το υπ' αριθμόν ένα θέμα. Για τη χώρα μας ιδιαίτερα φορείς αγωγής είναι η Πολιτεία, το Σχολείο, η Οικογένεια, η Εκκλησία. Προκειμένου για τη μόρφωση, με την έννοια που χρησιμοποιούμε τη λέξη στην καθημερινή μας επικοινωνία, ο κυριότερος φορέας παροχής της είναι το σχολείο, μέσα στο οποίο το παιδί με τη θέληση και των γονέων του δαπανά 35 περίπου ώρες την εβδομάδα. Είναι αναντίρρητο, ότι ο μαθητής από το σχολείο προσλαμβάνει το μεγαλύτερο μέρος της μορφώσεώς του. Και, βέβαια, όχι μόνο της γνωσιολογικής κατάρτισής του, αλλά και

του ήθους του, δηλαδή της γενικότερης μορφώσεώς του. Μπροστά σ' αυτή την πραγματικότητα, πρέπει ο κάθε γονιός, αυτός που κατά κανόνα αγαπάει περισσότερο από κάθε άλλο στη ζωή τα παιδιά του, να σκεφτεί σοβαρά για την ποιότητα του φορέα στον οποίο θα εμπιστευτεί τη διαμόρφωση του ψυχικού κόσμου των παιδιών του. Εδώ οι γονείς δεν έχουν περιθώρια, που να τους επιτρέπουν να παραβλέψουν τη σημασία του φορέα που θα εργαστεί για πολλά χρόνια πάνω στη διάπλαση της ψυχής των παιδιών τους. Μία, τυχόν, απροσεξία της ανάθεσης τού παιδιού τους σε κάποιον ακατάλληλο παιδευτικό παράγοντα, μπο-

ρεί να οδηγήσει σε ολέθρια αποτελέσματα.

Ποια είναι η ηθική ποιότητα της Δημόσιας Εκπαίδευσης, στην οποία σήμερα εμπιστεύονται κατά κανόνα οι Έλληνες γονείς τα παιδιά τους;

Απάντηση: Πανθομολογείται ότι η Δημόσια Εκπαίδευση στη χώρα μας βρίσκεται, σήμερα, σε απελπιστική κατάσταση. Τόσον ο ελλιπής γνωσιολογικός καταρτισμός που δέχονται οι μαθητές, όσο και η αρνητική αγωγή, όχι μόνο δεν τους βοηθούν στη συγκρότηση άρτιας ηθικής προσωπικότητας, αλλά και τους απομακρύνουν από τη δυνατότητα διαμόρφωσης ολοκληρωμένου χαρακτήρα. Και καταλήγουν να χάνουν και τα στοιχεία της πνευματικής αγωγής που υποτίθεται ότι φροντίζει, με μικρότερη ή μεγαλύτερη επιμέλεια, να τους μεταδώσει η οικογένειά τους.

Μπροστά σ αυτή την απέλπιδα διαπίστωση, ποια είναι η θέση που πρέπει να παίρνουν οι χριστιανοί, κατά κύριο

λόγο γονείς, και με ποιο τρόπο πρέπει να αντιμετωπίζουν αυτό το πολύ σοβαρό, για τα παιδιά τους, πρόβλημα; Οι γονείς, που σκέπτονται υπεύθυνα για το μέλλον των παιδιών τους, φροντίζουν - όσο τους επιτρέπουν οι συνθήκες και οι δυνατότητές τους - να τους προσφέρουν ό,τι καλύτερο από πλευράς σχολικής εκπαίδευσης. Αλλά και πάλι, παρά το ενδιαφέρον των γονέων για την επιλογή των καλύτερων από τα υπάρχοντα μορφωτικά κέντρα, η κατάληξη είναι ότι και σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν αποφεύγεται ο επηρεασμός και η κακή επίδραση, που δέχονται οι μαθητές. Γιατί τα υλιστικά ρεύματα που περιρρέουν σχεδόν όλες τις σχολικές κοινότητες, είναι ισχυρά και η επίδρασή τους επιτείνεται και από τα ακατάλληλα και ελαττωματικά εκπαιδευτικά συστήματα.

Είναι παρατηρημένο, δυστυχώς, πως στη σημερινή εκπαίδευση, τόσον οι εκπαιδευτικοί και τα σχολικά εγχειρίδια, όσο και κυρίως το Υπουργείο Παιδείας με τη γραμμή που δίνει δεν είναι άξιοι της αποστολής τους. Τα αποτελέσματα της αποτυχίας είναι καθημερινά, με ακραίες ανάμεσά τους

περιπτώσεις εγκληματικών πράξεων.

Βρισκόμαστε, από πλευράς μορφωτικής προσφοράς σε ένα εκπαιδευτικό χάος μπροστά στο οποίο κάθε ευσυνείδητος γονιός κυριεύεται από αισθήματα αγωνίας και φόβου.

Αντικρίζουμε το δράμα της Οικογένειας, της μάνας, του πατέρα, των παιδιών. Νιώθουν να βρίσκονται σε αδιέξοδο. Είναι δυνατή, άραγε, η υπέρβασή του, έστω και με μεγάλες θυσίες τους;

Νομίζουμε ότι υπάρχει ακόμη κάποια ελπίδα, κάποια σανίδα σωτηρίας. Αυτή τη λύση μπορούμε να την αναζητήσουμε κοντά στους άξιους εργάτες της Εκκλησίας μας.

Ο μικρός έστω πυρήνας των εργατών του Ευαγγελίου δεν είναι ευκαταφρόνητος. Αν και το μικρό ποίμνιο των χριστιανικών οικογενειών συσπειρωθεί και συνειδητοποιήσει τον κίνδυνο που διατρέχει σήμερα η οικογένεια, τότε μπορεί να αναδειχθεί σε αξιόλογη δύναμη.

Ο Χριστός, από την αρχή της δημόσιας δράσεώς Του σύστησε ως απαραίτητη προϋπόθεση των οπαδών Του τον στενό σύνδεσμο μεταξύ τους, δηλαδή το να συσταίνουν οι μαθητές Του πνευματικές συντροφίες. Προς τους ακροατές Του δίδασκε τη σημασία που έχουν οι συχνές συναντήσεις μεταξύ των πιστών οπαδών Του και τους τόνιζε: Αληθινά σας λέγω, ότι, εάν δύο ή τρεις από σας συμφωνήσουν διά κάθε πράγμα που θα ζητήσουν στην προσευχή τους, θα δοθεί σ' αυτούς από τον Πατέρα μου, που είναι στους ουρανούς. Διότι, όπου είναι δύο ή τρεις συνηγμένοι προς χάρη μου και με σκοπό σύμφωνο προς το θέλημά μου, εκεί θα είμαι και εγώ για να τους ακούω, να τους οδηγή και να τους προφυλάσω. (Ματθ. ιη', 19 - 20).

Η επικοινωνία των πιστών αποτελεί συντελεστικό μέσον για τη σταθεροποίησή τους στην πνευματική ζωή. Καλούνται να προτιρέπουν ο ένας τον άλλον και να επιστούν αναμεταξύ τους την προσοχή επί των κινδύνων που καθημερινά διατρέχουν. Με αυτόν τον τρόπο η καθημερινή ζωή των

πρώτων χριστιανών ήταν υποδειγματική. Ο σύνδεσμός τους υπήρξε ιδεώδης.

Στην εδραίωση της πίστης τους συνέβαλλε πολύ η μεταξύ τους επικοινωνία που κρατούσε ακλόνητη την αφοσίωσή τους στον Κύριο και γενικότερα στις χριστιανικές αρχές. Αλλά, αυτή η συντροφικότητα, δεν ήταν μόνο υποχρεωτική και ωφέλιμη για τους πρώτους χριστιανούς και δεν αποτελούσε το μυστικό της δύναμης μόνο στην Εκκλησία των διωγμών, αλλά και μετά από την εποχή των πρώτων μαρτύρων, συνεχίστηκε υπό άλλη μορφή, την μορφή των «κοινοβίων». Δηλαδή, εννοούμε εκείνες τις τακτικές μεγάλες συναθροίσεις που αρχικά αποτελούνταν από ολόκληρες οικογένειες. Έτσι ξεχώριζαν, τότε, οι χριστιανοί από τους ειδωλολάτρες και τους ιουδαίους και είχαν την δυνατότητα να διαμορφώνουν τη ζωή τους πιο σταθερά με βάση τις εντολές του Ευαγγελίου. Και ωστόσο όλο το πλήθος εκείνων που πίστευε στο Ευαγγέλιο παρουσίαζε μια αδιάσπαστη ενότητα. Είχαν σύμπνοια και ομοφροσύνη. Υπήρχε συμφωνία φρονημάτων και συναισθημάτων σαν να

ήσαν οι πολλοί ένας άνθρωπος.

Ας μη μας διαφεύγει ότι ενότητα και ανιδιοτέλεια είναι έννοιες σύστοιχες. Η ανιδιοτέλεια συνετελεί στην ποιότητα και στην αύξηση της ενότητας. Αυτές οι έννοιες συνήθως συμβαδίζουν και συνταυτίζονται. Συνήθως όταν κάποιιο εμπόδιο υπάρχει στην οικογένεια που δεν αφήνει την ενότητα να έχει τη θέση της, το εμπόδιο αυτό είναι η ιδιοτέλεια.

Ας πάρουμε, για παράδειγμα, μια οικογένεια της οποίας τα μέλη κυριαρχούνται από το πάθος της ιδιοτέλειας. Η οικογένεια αυτή είναι αδύνατον να γνωρίσει την αγάπη, τη χαρά και τη δύναμη της ομόνοιας. Όλα τα μέλη προσπαθούν φανερά ή και κρυφά, τις περισσότερες φορές, να μαζεύουν για τον εαυτό τους ό,τι και όσα περισσότερα μπορούν. Και με το πάθος αυτό θάβεται η οικογενειακή ενότητα.

Τι μπορεί να κάνει η οικογένεια για να ζει ειρηνικά και να προοδεύει; Ο κάθε γονιός ως ο κύριος παιδαγωγός των μελών της οικογένειάς του πρέπει να κατανοήσει ότι υπάρχουν αρκετές κρίσιμες στιγμές στις οποίες απομένει και εγκαταλείπεται, δυστυ-

χώς, μόνος του. Αυτός είναι ο φορέας των ιδανικών που πρέπει να διδάσκει την αρετή και να εκφράζει τις βαθύτερες μεταφυσικές του πεποιθήσεις, ώστε να διαμορφώνει το ενδεδειγμένο πνευματικό περιβάλλον. Να μορφώνει τα παιδιά του να σέβονται τον Θεό. Να τα μάθει να αγαπούν να λένε την αλήθεια. Και οι δικές του ενέργειες να έχουν πάντα την σφραγίδα της ειλικρίνειας.

Αν δεν αρχίσουμε την οικογενειακή διαπαιδαγώγηση από τη θεοσέβεια και την αλήθεια, αφήνουμε ανοιχτά τα παράθυρα του σπιτιού μας στην φαρισαϊκή υποκρισία. Το παιδί πρέπει να διαμορφώνεται και να θωρακίζεται μέσα στην οικογένεια με ένα στέρεο πνευματικό οπλισμό ώστε να μπορεί να αντιπαλαίει προς τα ρεύματα της σαπίλας και της διαφθοράς που κυκλοφορούν γύρω του.

Ας έχουμε υπ' όψιν μας ότι η αρετή μέσα στην οικογένεια, δεν διδάσκεται αλλά κυρίως μεταδίδεται. Και συνήθως οι κουραστικές συμβουλές δεν φέρνουν αποτελέσματα. Το φωτεινό παράδειγ-

μα μιλάει.

Στον πνευματικό αγώνα για τη μόρφωση της αρετής, ανήκει και η θυσία. Το παιδί έμπρακτα πρέπει να μυείται με τη γονική θυσία στα έργα της αγάπης. Πρέπει και αυτό να συνηθίσει να προσφέρει κάτι από αυτά που διδάσκεται.

Η διαπαιδαγώγηση και η σωστή μόρφωση των παιδιών μας, όσο είναι αναγκαία άλλο τόσο είναι και πολύ δύσκολη. Ιδιαίτερα στην κοινωνία που ζούμε σήμερα, μια κοινωνία ηθικά και οικονομικά αποδιοργανωμένη είναι πολύ δύσκολη. Η κοινωνία μας είναι κούφια, χωρίς ερείσματα πνευματικά, χωρίς κίνητρα ηθικά, χωρίς την ύπαρξη προτύπων και αξιών.

Η συνειδητοποίηση από τους γονείς της σημασίας που έχει η μόρφωση των παιδιών στην πράξη, αποτελεί και την προϋπόθεση της επιτυχίας τους. Μόνον όταν συνειδητοποιήσουμε αυτό το βασικό σημείο, τότε με προθυμία θα αφιερώσουμε και τις δυνάμεις και το χρόνο μας στο μεγάλο αυτό έργο της διαπαιδαγώγησης και της μόρφωσης των παιδιών μας.

«ΠΑΙΔΙΑΣ ΕΙΣΑΓΕΣΘΑΙ, ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΚΤΟΥΝΤΕΣ ΤΗΝ ΧΡΗΣΙΝ»

του **Διονύση Κ. Μαγκλιβέρα**,
Καθηγητή Κοινωνιολογίας - Συγγραφέα

«**Κ**αί εἶδεν ὁ Θεός τά πάντα, ὅσα ἐποίησε, καί ἰδοῦ καλά λίαν... καί κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπό πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ὧν ἐποίησε, καί νύλόγησεν ὁ Θεός τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην καί ἡγίασεν αὐτήν...» αναφέρει το Βιβλίο της Γενέσεως. Το πλαίσιο της Δημιουργίας του κόσμου και του ανθρώπου από τον Θεό, όπως αναφέρεται στην Παλιά Διαθήκη, αποτελεί το πρότυπο κάθε ανθρώπινης δημιουργίας. Ο άνθρωπος οφείλει να εργάζεται και να αναπαύεται απολαμβάνοντας τους καρπούς των κόπων του («...νύφράνθη ἡ καρδία μου... ἔτι δέ καί ἡ σὰρξ μου κατασκνῶσει ἐπ' ἐλπίδι...» Ψαλμός 15, 9).

Την αρετή της εργασίας και την αναγκαιότητα της ανάπαυσης - ευφροσύνης παραδέχονται, εκτός από τις θρησκείες, τα φιλοσοφικά και τα κοινωνικά συστήματα, οι κανόνες της ιατρικής, οι αρχές της οικονομίας, η Διοικητική των επιχειρήσεων και σαν

επακόλουθο ὅλων αὐτῶν ἡ νομοθεσία παλαιότερων εποχῶν ἀλλὰ κυρίως το τέλος τοῦ 19οῦ καὶ τοῦ 20οῦ αἰῶνα.

Ἡ ἀνάπαυση γιὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι ἦταν βαθεῖς γνώστες τῶν ἀναγκῶν τῆς ἀνθρώπινης Φύσης, ἐκδηλωνόταν εἴτε με τὴν πρῶτην διασκέδαση (δισ-σκεδάννυμι: διασκορπίζω, τρυφηλὸ σκόρπισμα) εἴτε με τὴ βαθύτερη ἐννοια τῆς ψυχαγωγίας (ψυχὴ - ἀγω: τὴν ἀγωγή τῆς ψυχῆς).

Τὴν φυσικὴ αὐτὴ ἀναγκαιότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος «τῆς καρὰς ἐμφυτον ὄνομα» (Πλάτων, Νόμοι, Βιβλίο Β' 654 α 6) μπορεῖ νὰ τὴν ἀπολαμβάνουμε μόνονι μας, ἀλλὰ στὴ γενικὴ ἐννοια οἱ ὅροι διασκέδαση / ψυχαγωγία περιλαμβάνουν κυρίως τὸ στοιχεῖο τοῦ ομαδικοῦ. Ὅπως, λοιπόν, κάθε τι τὸ ομαδικὸ ἔτσι καὶ ἡ διασκέδαση διέπεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαιότατους χρόνους ἀπὸ μὴ συλλογικὴ ἠθικὴ ποὺ προβλέπει τὸ περιε-

χόμενο, την έκταση, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις εκείνων που διασκεδάζουν ώστε να εξυπηρετείται η αρμονία του κοινωνικού βίου. Αντίθετα η ατίθαση, η χωρίς όρους διασκέδαση δημιουργεί προβλήματα στην κοινωνική συμβίωση κι ως εκ τούτου ο Πλάτων ορίζει πως «όταν εισχωρεί μέσα του (στον «αναισχυντότερο του δέοντος» διασκεδάζοντα) το κακώς νοούμενο θάρρος πρέπει να είναι ικανοί οι ίδιοι οι νόμοι να του εμπνέουν με την δικαιοσύνη τον πιο ωραίο από τους φόβους, το θεϊκό φόβο που έχουμε ονομάσει αιδώ και αισχύνη και είναι αντίπαλος του θράσους» (ό.π., 671 c-d- Μετάφραση Β. Μοσκόβη).

Έχουμε, κατά συνέπεια, οι άνθρωποι αναμφισβήτητο δικαίωμα στη διασκέδαση αφού «είμαστε χαρούμενοι όταν νομίζουμε πως τα περνάμε καλά και πάλι όταν είμαστε χαρούμενοι δεν νομίζουμε ότι τα περνάμε καλά;», σύμφωνα με τη διαπίστωση του Πλάτωνα (ό.π., 657 c 4-6). Τα διαλείμματα χαράς / διασκέδασης απομακρύνουν πρόσκαιρες δυσχέρειες, πόνους της ψυχής και του σώματος, αλλά παράλληλα βοηθούν και στην αντιμετώπιση σοβαρών προβλημάτων που φτάνουν μέχρι το ύψος της μεταφυσικής αγωνίας. Άσχετα με το αν, όπως συμβαίνει πολλές φορές, υποκρινόμαστε πως διασκεδάζουμε ή διασκεδάζουμε χωρίς χαρά, η διασκέδαση αποτελεί σημαντικό μέ-

ρος της ομαδικής συμβίωσης, τονωτική ένεση για την ανθρώπινη φύση, η οποία «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνον ζήσεται».

Τα είδη και οι τρόποι της συλλογικής διασκέδασης μπορεί να διαφέρουν από κοινωνία σε κοινωνία, σύμφωνα με τα ήθη και τα έθιμα, τις κοινωνικοπολιτικές συνθήκες, τις ηθικές επιταγές ενός τόπου, βασικά όμως στις περισσότερες κοινωνίες είναι τα ίδια: Τραγούδι/ μουσική, χορός, θέαμα, συμπόσιο, αθλητικοί αγώνες, παίχνια, ταξίδια κ.λπ. Τα είδη αυτά εκφράζονται διαφορετικά ανάλογα με τις περιόδους της ιστορίας της ανθρωπότητας, ως πνεύμα όμως παραμένουν τα ίδια.

Παίρνω ως χαρακτηριστικό παράδειγμα από τα είδη ψυχαγωγίας το θέαμα - όπως εκφράζεται από το θέατρο και τις άλλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις - για την παρακολούθηση των οποίων στην αρχαία Αθήνα καταβάλλονταν στους απόρους τα «Θεωρικά» ώστε εκείνοι να μην στερούνται της τέρψης της ψυχής που το θέαμα παρείχε. Το θέατρο, λοιπόν, ως περιεχόμενο (τραγωδία - κωμωδία) και ως πυρήνα που το συναποτελούν η σκηνή, το κοινό, η υπόκριση, η μουσικοχορευτική συνοδεία παραμένει ανά τους αιώνες κατά βάση το ίδιο. Ο κινηματογράφος και η τηλεόραση καθ' ότι πιο σύγχρονα / ζωντανά / ευρύτερης εμβέλειας κι απήχησης μέσα ψυχαγωγίας προσαρμόζονται με μεγαλύτερη ταχύτητα στην

ψυχογραφία της κάθε εποχής. Η διαφορά έγκειται στα μηνύματα που μεταδίδονται και στις επιδράσεις που ασκούν στον θεατή οι εκφράσεις αυτές του θεάματος. Ανέφερα παραπάνω για το περιεχόμενο των θεάτρων. Για τον κινηματογράφο σημειώνω πως στην αρχή αποτελούσε μια φωτεινή χαρά, στη δε περίοδο μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν το όνειρο που έφερνε την πλήρωση εσωτερικών αναγκών μας, την εξισορρόπηση μεταξύ της πραγματικότητας και του ιδεατού. Σήμερα ο κινηματογράφος (και η τηλεόραση) έγινε ένα βιομηχανικό προϊόν που παρουσιάζει καταβαραθρωτικές εικόνες βίας, ηθικές αναθυμιάσεις, την άσκημη - αλλά οπωσδήποτε υπαρκτή - εικόνα της κοινωνίας μας. Μπορεί να αποτελέσει μια καταγραφή μερικών από τα συμβαίνοντα στην κοινωνία της εποχής μας, αλλά γενικά ο κινηματογράφος δεν προσφέρει πια στο βαθμό του επιθυμητού πνευματική ανάπαυση, χαρά, ομορφιά, ευχαρίστηση της ψυχής. Ιδιαίτερα δε η τηλεόραση, η οποία αποτελεί το πιο διαδεδομένο μέσο διασκέδασης, υπηρετεί τη μαζική ασημαντότητα, τη γενικευμένη παραγωγή απατηλών απαιτήσεων, τη θεαματική παρέλαση μιας συσσωρευμένης αθλιότητας.

Έφερα το παράδειγμα του θεάματος για να καταδείξω ότι τα μέσα της πολιτιστικής διασκέδασης προσαρμόζονται αλλά κυρίως διαμορ-

φώνουν τη ψυχαγωγία της κάθε εποχής ανάλογα με την πνευματική καλλιέργεια των ανθρώπων που ζουν σ' αυτή.

Η πνευματική καλλιέργεια είναι υπόθεση του κάθε ανθρώπου, σύμφωνη με τον προσωπικό του τόνο. Τα πλαίσιά της όμως καθορίζονται από το κοινωνικό σύνολο, έξω από τη μοναδικότητα του ατόμου. Τόσο τα μέσα της πνευματικής καλλιέργειας που καλείται ο άνθρωπος να χρησιμοποιήσει, όσο και το εκφραστικό περιεχόμενό τους είναι κοινά για την κοινωνία της κάθε δεδομένης εποχής. Ακόμα κι αν η χρήση αυτών των μέσων ανήκει στην απόλυτη ελευθερία, στο αποδεσμευμένο πνεύμα του ανθρώπου, ο τελευταίος δεν μπορεί να κινηθεί μέσα στο συλλογικό πνεύμα, είναι υποχρεωμένος ως μέλος του συνόλου να συμβαδίσει με αυτό. Κατά συνέπεια οι πολιτιστικές διασκεδάσεις, όσο κι αν επηρεάζονται από την ατομική πνευματική καλλιέργεια, δεν μπορούν να εκφραστούν παρά από συλλογικά μέσα/τρόπους/ περιεχόμενο.

Εδώ ακριβώς βρίσκεται σήμερα το πρόβλημα σε μια εποχή κατά την οποία το πολιτιστικό νόημα της διασκέδασης έχει κατέβει χαμηλά. Φτάσαμε «διασκεδάζοντας» να υφιστάμεθα θεάματα για τα οποία δυσανασχετούμε, να χειροκροτούμε «παραστάσεις» που κάποτε θεωρούνταν κοινωνικηθικά απαράδεκτες, να πα-

ρακολουθούμε μορφές διασκέδασης απνευμάτιστες, να τιμούμε «παρουσιαστές» διασκέδασης των οποίων οι εκδηλώσεις υποβαθμίζουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Όπως είναι γνωστό, ο άνθρωπος όχι μόνον από τη φύση του, αλλά κι από τις αρχές της ομαδικής ψυχολογίας / συμπεριφοράς μιμείται τους άλλους. Σήμερα, λοιπόν, η κορυφή της κοινωνίας εκπαιδεύει πολιτιστικά τον απλό άνθρωπο να μιμείται το χειρότερο. Από την οροφή προς τα θεμέλια κι αντίστροφα ο ανταγωνισμός αποβλέπει όχι πια προς το υψηλότερο αλλά προς το ποιος θα κατέβει χαμηλότερα. Η παραποίηση / κακοποίηση των μέσων της πολιτιστικής διασκέδασης οδηγεί στην εκβαρβάρωση. Βέβαια ο Καβάφης συμβουλεύει να μην ευτελίζουμε τη ζωή μας «παινόντάς την / γυρίζοντας συχνά κ' εκθέτοντάς την / στων σχέσεων και των συναναστροφών / την καθημερινή «ανοησία» όταν αισθανόμαστε πως γινόμαστε σ' αυτές τις συναναστροφές ξένοι (ως που να γίνει σα μια ξένη φορτική). Ο άνθρωπος όμως δεν μπορεί να ζήσει / διασκεδάσει μόνος του, δεν μπορεί να πάψει να μετέχει στις συλλογικές τέρψεις που αποτελούν ενοποιητικό παράγοντα του κοινωνισμού.

Ως φυσιολογικό συμπέρασμα όλων αυτών γεννάται το ερώ-

τημα: τι οφείλουμε να κάνουμε ώστε σύμφωνα με τα λόγια του Πλάτωνα «... να μη χορταίνουν ποτέ αυτοί που τραγουδούν τους ύμνους και να αισθάνονται ηδονή καθώς τους τραγουδούν»; (ό.π., 665 c 7-8). Ξαναγυρίζουμε στα χιλιοειπωμένα θέματα της «παιδαγωγικής», της πνευματικής καλλιέργειας και της πολιτιστικής ανάπτυξης των σύγχρονων κοινωνιών του ανθρώπου. Θέματα που καίνε τον νου και την καρδιά όσων πονούμε για την «αγωγή» του εαυτού μας και την «παιδεία» των συνανθρώπων μας, όσων προβληματιζόμαστε για το αύριο, όσων ενδιαφερόμαστε για την πολιτιστική κληρονομιά που αφήνουμε στους μεταγενέστερους και στον τόπο, όσων εναντιωνόμαστε στην αυτοκατάλυση των δικαιωμάτων μας. Όπως είπε πάλι ο Πλάτων «... σε όλα τα πράγματα που συνυπάρχει κάποια ευχαρίστηση πρέπει να περιέχονται και τα εξής: ή δηλαδή η ίδια η ευχαρίστηση σαν κυριότερο πλεονέκτημά του, ή κάποια ορθότητα ή σαν τρίτο κάποια ωφέλεια» (ό.π., 667 b 5-8). Αυτή την «ορθότητα» και την «ωφέλεια» είναι φυσικό να αναζητούμε στις πολιτιστικές διασκεδάσεις, ακολουθώντας την αριστοτέλεια οδό που αναφέρεται στην προμετωπίδα της σύντομης αυτής μελέτης.

(α' δημοσίευση στο π. "Ευθύνη"
1995, τόμ. κδ')

ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΟΣ ΣΦΕΤΕΡΙΣΜΟΣ

του **Ν. Μάρτη**,
πρώην Υπουργού

Ο κ. Δημήτριος Καψάλης σε επιστολή του με τον ανωτέρω τίτλο στην εφημερίδα «Εστία» της Πέμπτης, 21 Ιουνίου 2011, αναφέρεται στην τότε επικείμενη τοποθέτηση του αγάλματος του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην πλατεία των Σκοπίων και επισημαίνει ότι οι Σκοπιανοί χωρίς ίχνος αυτοσεβασμού και ντροπής ισχυρίζονται ότι είναι απόγονοι των αρχαίων Μακεδόνων και συνεπώς και του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

Την 6η Σεπτεμβρίου 2011 ο Πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ κ. Γκρούεφσκι εγκαινίασε υπό το βλέμμα του αγάλματος του Μεγάλου Αλεξάνδρου το αεροδρόμιο των Σκοπίων «Μέγας Αλέξανδρος» και δήλωσε ότι «Η ημέρα για τη χώρα είναι σημαντική καθώς η εικόνα της αλλάζει». Ο λαός της ΠΓΔΜ θα συνειδητοποιήσει, εάν δει μόνο την έκθεση για τη Μακεδονία του Μουσείου Ασμολόεβ της Οξφόρδης ή του Λούβρου, που αρχίζει σε λίγες μέρες, ότι η μέρα αυτή που οργανώθηκε άκριτα, είναι μέρα ντροπής για το λαό των Σκοπίων, διότι ποδοπατήθηκε η κραυγα-

λέα ιστορική αλήθεια, ότι οι Μακεδόνες είναι Έλληνες και ότι ο Αλέξανδρος είναι Έλληνας.

Όσοι αποδέχθηκαν την πρόσκληση του Πρωθυπουργού της ΠΓΔΜ και θεωρούν τους Σκοπιανούς που είχαν ντυθεί ως αρχαίοι Μακεδόνες στην ως άνω εκδήλωση, ότι είναι Μακεδόνες, είναι ανιστόρητοι, όπως δήλωσε στην επίσημη συνέντευξη του ο Καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης Ρόμπιν Λέιν Φοξ. Όσοι γνωρίζουν ιστορία θεώρησαν τους εαυτούς τους κομπάρσους θιάσου κωμικού που οργάνωσε ο Πρωθυπουργός της ΠΓΔΜ.

Ο Μέγας Αλέξανδρος, ως Έλληνας (Μακεδών), μετέδωσε στους λαούς που κατέκτησε τον Ελληνικό πολιτισμό και με τους Έλληνες (Μακεδόνες) διαδόχους του, καθιέρωσε την Ελληνική γλώσσα όλων των λαών και ο Χριστιανισμός με την Ελληνική γλώσσα διαδόθηκε σε όλο τον κόσμο. Εάν ο Αλέξανδρος δεν ήταν Έλληνας, δεν θα χρησιμοποιούσε την Ελληνική γλώσσα, της οποίας κατάλοιπα συναντούμε

σήμερα σε όλη την Ανατολή.

Στην κατοχή μου έχω ιστορικό ντοκουμέντο-χαρτονόμισμα του Αφγανιστάν, κοπής του 2002 (που αναρτήθηκε από τον Incofrom στις 6.8.2010), στο οποίο είναι χαρακτηριστική η επίδραση του Ελληνισμού στο Αφγανιστάν. Το χαρτονόμισμα έχει χαραγμένους ελληνικότατους μαιάνδρους, του Βασιλέως Μεγάλου Ευκρατίδη.

«Η διανοητική συνάντηση των Ελλήνων και των Αράβων (ως συνέπεια της μεταδόσεως της Ελληνικής Παιδείας από τον στρατό του Μεγάλου Αλεξάνδρου), έγραψε στο περιοδικό TIMES της Νέας Υόρκης το 2001 ο Dennis Overbye, υπήρξε το σημαντικότερο γεγονός της Ιστορίας, οι συνέπειες του οποίου είναι τεράστιες στο Ισλάμ, την Ευρώπη και τον κόσμο ολόκληρο». Το κείμενο αυτό πρέπει να χρησιμοποιηθεί από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ελλάδας στους Άραβες, την Ε.Ε. και την Αμερική.

Μετά την Διάσκεψη Κορυφής της Λισσαβώνας τον Ιούνιο 1992, οι 15 ηγέτες της ΕΟΚ αποφάσισαν ομόφωνα να αναγνωρίσουν την ΠΓΔΜ, εφόσον η ονομασία της δεν θα εμπεριέχει τη λέξη «Μακεδονία». Το θέμα είχε τεθεί από τον Μακεδόνα τότε Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή, ο οποίος στην από 3.1.1992 επιστολή του, όπου τόνιζε ότι είναι Μακεδόνας, έγραφε ότι: «Η αναγνώριση της αυτοαποκαλουμένης "Δημοκρατίας της Μακεδονίας"

έχει θεμελιώδη σημασία για την Ελλάδα και το γνωρίζω καλύτερα από κάθε άλλον αφού είμαι ο ίδιος Μακεδών. Η Δημοκρατία αυτή ούτε εθνολογικά, ούτε ιστορικά έχει το δικαίωμα να ονομάζεται Μακεδονία», και προσέθετε: «Η εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού της χώρας αυτής αποτελείται από Αλβανούς, Τούρκους, Τσιγγάνους και Σλάβους, που καμία σχέση δεν έχουν με Μακεδόνες», και συνέχισε: «Είναι αδιανόητο μετά τη λήξη του Ψυχρού Πολέμου, να δίδεται ιστορική νομιμοποίηση σε Τίτο και Μόσχα, που ονόμασαν την Νότια Γιουγκοσλαβία σε Μακεδονία, αποσκοπώντας στον έλεγχο του Αιγαίου και την απόσπαση της Μακεδονίας από την Ελλάδα».

Μετά την προαναφερόμενη απόφαση της Λισσαβώνας, η ΠΓΔΜ πρέπει να αντιληφθεί, ότι δεν θα γίνει δεκτή στο ΝΑΤΟ και την Ε.Ε. εφόσον στο όνομά της περιλαμβάνεται η λέξη «Μακεδονία».

Είχα απευθύνει επιστολή μου στον Πρόεδρο της ΠΓΔΜ κ. Ιβανόφ, με την οποία του είχα προτείνει την ονομασία «Δημοκρατία των Σκοπίων» ή «Δημοκρατία της Παιονίας», που δεν θα έχει την λέξη «Μακεδονία», αλλά έχει ιστορική αφετηρία και ουσιαστικό περιεχόμενο. Αμέσως μετά θα μπορέσει η χώρα του να γίνει δεκτή στην Ε.Ε. και στο ΝΑΤΟ και θα αποκατασταθούν οι σχέσεις των δύο γειτονικών λαών.

(βλ. εφ. «Εστία», 3.10.11)

ΔΙΑΚΕΚΡΙΜΕΝΟΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

του **Γ.Δ. Κούβελα**,
Επ. Γυμνασιάρχη - Συγγραφέα

Αναφερθήκαμε σε προηγούμενο τεύχος τεύχος των «Κοινωνικών Τομών» (Μάιος 2011) στον μεγάλο φιλόλογο και παιδαγωγό των νεωτέρων χρόνων Κωνσταντίνο Γεωργούλη, ο οποίος με το έργο του και την προσφορά του λάμπρυνε την Ελληνική Εκπαίδευση. Σήμερα θα κάνουμε λόγο για έναν ακόμη διακεκριμένο εκπαιδευτικό, τον Παναγιώτη Γεωργούντζο. Μας δίνει την ευκαιρία το γεγονός ότι τον περασμένο Γενάρη συμπληρώθηκαν 15 χρόνια από την εκδημία του. Ας είναι οι γραμμές αυτές ένα μικρό κερί τιμής στη μνήμη του.

Ο Παναγιώτης Κων. Γεωργούντζος γεννήθηκε το 1899 στα Αρφαρά της Μεσσηνίας. Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου

Αθηνών, απ' όπου πήρε το πτυχίο του με άριστα. Στη συνέχεια μετεκπαιδεύθηκε στα Πανεπιστήμια Βερολίνου, Μονάχου και Παρισίων. Ειδικεύθηκε στην Ιστορία και την Παιδαγωγική, όπως και στην Παπυρολογία (Ινστιτούτο Παρισίων) και τη Βυζαντινολογία (Ινστιτούτο Βυζαντινών Σπουδών του Μονάχου). Μετά τις σπουδές του σταδιοδρόμησε στη Δημόσια Β/θμια Εκπαίδευση. Το 1921 διορίστηκε στο Ελληνικό Σχολείο των Αρφαρών. Έπειτα υπηρέτησε ως Καθηγητής και Γυμνασιάρχης στην Κυπαρισσία και στο Α' Γυμνάσιο Αρρένων Καλαμάτας, όπου ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα.

Η πολιτεία εκτιμώντας τα προσόντα και τις ικανότητες του Παναγιώτη Γεωργούντζου, τον προήγαγε σε όλα

τα αξιώματα της εκπαιδευτικής ιεραρχίας. Κατά πρώτον, επιλέγεται Γενικός Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσεως με έδρα την Φλώρινα. Το 1941 μετακαλείται στην Αθήνα και τοποθετείται στην Επιθεώρηση των Ιδιωτικών Σχολείων και το 1946 γίνεται Γενικός Επιθεωρητής της Α΄ Εκπαιδευτικής Περιφέρειας Αθηνών. Το 1950 επιλέγεται Εκπαιδευτικός Σύμβουλος και αργότερα Πρόεδρος του Ανωτάτου Εκπαιδευτικού Συμβουλίου (1960 - 1964) και Γενικός Διευθυντής του υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

«Η θητεία του Παναγιώτη Γεωργούντζου στην Έκπαιδευση, γράφει ο φιλόλογος πρώην Γεν. Επιθεωρητής Μέσης Εκπαίδευσεως Παν. Κ. Βλάχος, «υπήρξε ύποδειγματική. Είς τήν διδασκαλίαν του συνεδύαζε βαθείαν γνώσιν του προσφερομένου μορφωτικού αγαθοῦ, μέθοδον προσφορᾶς ἐπαγωγόν, κρίσιν δικαίαν, προσδίδων ιδιαίτεραν βαρύτητα καί εἰς τήν διάπλασιν του ἤθους καί τόν ὑγιή φρονηματισμόν τῶν μαθητῶν του, δημιουργῶν εἰς αὐτούς γνησίαν ἱστορικὴν συνείδησιν, διὰ τὰ δύνανται καί οἱ ἴδιοι νὰ συναισθάνονται καί τήν ἰδικήν των εὐθύνην ὡς κληρονόμοι πλουσίας παρακαταθήκης».

Ο αείμνηστος Παν. Γεωργούντζος αντιπροσώπευσε την Ελλάδα σε πολλά συνέδρια στην Ελλάδα και το Εξωτερικό. Έδωσε πολλές διαλέξεις και ομιλίες σε θέματα

εκπαιδευτικά, φιλοσοφικά, ιστορικά, παιδαγωγικά, φιλολογικά, πολιτιστικά. Υπήρξε μέλος σε πολλούς επιστημονικούς και κοινωνικούς συλλόγους και εταιρείες, όπως: Μέλος της Εθνικής Επιτροπής για την Ουνέσκο, του Ιδρύματος Ραδιοφωνίας, του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών, πρόεδρος του Ελληνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, πρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, πρόεδρος της Φιλεκπαιδευτικής Εταιρείας, πρόεδρος της Εταιρείας των Φίλων του Λαού, πρόεδρος της Παμμαεσσηνιακής Ενώσεως Αθηνών κ.ά. Ιδιαίτερη δραστηριότητα επέδειξε ως πρόεδρος της Εταιρείας Ελλήνων Φιλολόγων και διευθυντής του περιοδικού των φιλολόγων «Πλάτων» στο οποίο δημοσίευσε πολλές εργασίες του σε φιλολογικά και ιστορικά θέματα, σχόλια, βιβλιοκρισίες κ.λπ. Εξ άλλου, μαζί με τον Κων. Δ. Γεωργούλη υπήρξε αρχισυντάκτης του Συμπληρώματος του Λεξικού Λίντελ - Σκότ του Σιδέρη.

Από τις εργασίες του Παναγιώτη Γεωργούντζου, δημοσιευμένες κυρίως στο περιοδικό «Πλάτων» σημειώσουμε μερικές:

«Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσης εἰς τὰ σχολεῖα» (1963), «Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔθνους τῶν Ἑλλήνων» (1984), «Ἡ ἐνότης τῆς ἐλληνικῆς γλώσσης» (1987), «Λόγος καί γλωσσικὴ παράδοσις» (1989), «Τὸ ἀλφάβητον ἐφεύρεσις τῶν Ἰώνων» (1993),

«Η ταυτότης τῆς Ὀδυσσεΐας» (1995) κ.ά.

Ἐγραψε, ἀκόμη, παρατηρήσεις στον «Δύσκολο» τού Μενάνδρου, μελέτη για τη σημασία της ελληνικής γραμματείας κ.ά. Αρκετά και σημαντικά υπήρξαν και τα δημοσιεύματα του Γεωργούντζου σε θέματα μεσσηνιακής ιστορίας. Μεταξύ αυτών είναι: «Ἡ νεωτέρα ἱστορική ἔρευνα διὰ τὴν ἀρχαίαν Μεσσηνίαν» (1967), «Ὁ Ἴσοκράτης καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν Μεσσηνίων» (1968), «Ἡ Ἱστορία τοῦ Ἄρφαρᾶ» (1971), «Ἡ ἀρχαία Ἄμφεια» (1972), «Τὰ μυστήρια τῆς Ἀνδανίας» (1979), «Ἡ σχέσις τῶν Μεσσηνίων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἴωνας» (1980), «Ἡ διάλεκτος τῶν ἀρχαίων Μεσσηνίων» (1986) κ.ά.

Ὁ αοίδιμος Παν. Γεωργούντζος αγωνιζόταν για μιαν Εκπαίδευση, που θα στηρίζεται στις αξίες του ελληνικού πνεύματος και του Χριστιανισμού. Σχετικά γράφει ο Μεσσηνιος Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολῆς του Πανεπιστημίου Αθηνών Κων/νος Νιάρχος: «Ἑλληνική παιδεία καὶ ἐκπαίδευσις, γλῶσσα καὶ θρησκεία, πρό παντός ἑλληνική ἐθνική συνείδησις, ἀπετέλεσαν τὰς ἀξίας τὰς ὁποίας ὁ Π. Γεωργούντζος ἐκαλλιέργησε εἰς ὄλην του τὴν δημοσίαν ζωὴν». Ἰδιαίτερος πονοῦσε για τη φθορά και την κακοποίηση της ελληνικής γλώσσας. Αντιθέτως, χαιρόταν πολύ και

ενίσχυε νηθικά ὅσους αγωνίζονταν για την καθαρότητα της γλώσσας μας και την ελληνορθόδοξη παράδοση. «Ὁ ἀγὼν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως καὶ τῶν πατρίων θεσμῶν εἶναι ἐνιαῖος καὶ ἱερός», μού ἔγραψε σε μιαν επιστολή του. Στη μελέτη του «Ἡ ἐνότης τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης» υποστηρίζει με επιστημονικά επιχειρήματα τη διαχρονική συνέχεια της γλώσσας μας. Τόσο οι κανονικοί τύποι των ελληνικῶν λέξεων, ἔγραφε, ὅσο και οι δημοτικίζοντες, που δημιουργούνται σε κάθε εποχή, είναι «ἐκφράσεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης, τῆς ἑλληνικῆς, ἡ ὁποία ὀμιλεῖται καὶ γράφεται συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἀπὸ τῆς γραμμικῆς γραφῆς τοῦ 1500 π.Χ. μέχρι σήμερα».

Ανήμερα της εορτῆς του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, στις 7 Ιανουαρίου του σωτηρίου ἔτους 1996, ο Παναγιώτης Γεωργούντζος ανεχώρησε για την ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ὑπῆρξε ἕνας κορυφαῖος εκπαιδευτικός και εξαίρετος ἄνθρωπος. Τίμησε τον κλάδο των εκπαιδευτικῶν ἀλλὰ και τη Μεσσηνία που τον γέννησε. Χαρακτήρας ευθύς και τίμιος, με ἠθος και υπευθυνότητα. «Κατέλιπε, ἔγραψε ο Καθηγητής Κων. Νιάρχος, ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν εὐσυνειδήτου ἐκπαιδευτικοῦ καὶ ἀσυμβιβάστου πνευματικοῦ ἡγέτου, πού τόσο ἔχει ἀνάγκη ἡ κοινωνία μας σήμερα».

Η ΑΡΧΗ ΚΑΙ Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

του **Βασ. Χ. Χαραλαμπόπουλου,**
Φιλολόγου - Θεολόγου

Η τάση του ανθρώπου προς τη φιλοσοφία οφείλεται στην έμφυτη ανάγκη για να γνωρίσει τον εαυτό του και τον κόσμο. Ο Αριστοτέλης στην αρχή του βιβλίου του «Μετά τα φυσικά» γράφει ότι «ο άνθρωπος φύσει ορέγεται του ειδέναι», δηλαδή ο άνθρωπος έχει έμφυτη επιθυμία για τη γνώση. Αυτή η έμφυτη τάση δόθηκε στον άνθρωπο από το Θεό. Κατά τη χριστιανική θρησκεία ο Θεός έδωσε στον άνθρωπο το λογικόν και επινοητικόν στοιχείο. Και με τις έμφυτες αυτές τάσεις δημιούργησε τη φιλοσοφία, την επιστήμη και την τεχνική. Οι πρωτόγονοι άνθρωποι, όμως, είχαν άλλο τρόπο σκέψης, είχαν μαγική και μυθοποιητική σκέψη. Γι' αυτό δημιούργησαν διάφορες μυθολογίες, για να εξηγήσουν τα φυσικά φαινόμενα και τον κόσμο. Οι

προϊστορικοί λαοί, εκτός από τη μυθολογία, είχαν αναπτύξει και μερικές επιστήμες, π.χ. τα μαθηματικά, για να λύνουν πρακτικά προβλήματα της ζωής, να μετρούν τις εκτάσεις της γης κ.λπ. Η επιστήμη τους είχε πρακτικό και εμπειρικό χαρακτήρα.

Πρώτοι επιχειρήσαν να εξηγήσουν τον κόσμο με την καθαρή σκέψη και τη λογική, δηλαδή με τον λόγο, οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι από τα τέλη του 7ου αιώνα και μετά τον 6ον αιώνα π.Χ. Ιδρυτές της φιλοσοφίας θεωρούνται οι τρεις Μιλήσιοι φιλόσοφοι, Θαλής, Αναξίμανδρος και Αναξίμενης (τέλη 7ου και αρχές 6ου αιώνα). Έπειτα ακολούθησαν άλλοι μεγάλοι φιλόσοφοι (οι Προσωκρατικοί, ο Σωκράτης και ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης, οι Στωικοί κ.λπ.).

Οι παλαιοί Έλληνες φιλόσοφοι, οι λεγόμενοι Προσωκρατικοί, έθεσαν πρώτα το ερώτημα, ποία είναι η αρχή του κόσμου. Αναζητούσαν το αρχικό στοιχείο της δημιουργίας του κόσμου, επίσης ερευνούσαν και τη λειτουργία του κόσμου. Ασχολήθηκαν και με την Αστρονομία και με τα Μαθηματικά και ανέπτυξαν διάφορες επιστήμες. Οι περισσότερες επιστήμες έχουν την αρχή τους στην αρχαία ελληνική φιλοσοφία. Έπειτα, όμως, χωρίστηκαν από αυτή και έγιναν βαθμιαία ανεξάρτητες από τη φιλοσοφία, κατέστησαν αυτοτελείς επιστήμες. Στο τέλος έμειναν στη φιλοσοφία λίγες επιστήμες, όπως η Γνωσιολογία, η Ηθική και η Ψυχολογία, η οποία όμως τελευταία έχει γίνει ανεξάρτητη επιστήμη. Ο Αριστοτέλης κατά τον 5ο π.Χ. αιώνα συστηματοποίησε όλες τις γνώσεις και έγραψε ειδικά έργα για κάθε επιστήμη. Ως το Μεσαίωνα βάση για σπουδή των επιστημών ήταν τα έργα του Αριστοτέλη. Έπειτα, κατά τα νεώτερα χρόνια, από τον 16ο αιώνα και εξής, οι επιστήμες και αυτή η φιλοσοφία άρχισαν να ανεξαρτοποιούνται από την αυθεντία του Αριστοτέλη και να στηρίζονται στην επιστημονική έρευνα κάθε φιλοσό-

φου και επιστήμονα.

Στα νεώτερα χρόνια ανεξαρτοποιήθηκαν από τη φιλοσοφία ακόμη και η ηθική, η ψυχολογία και η θεολογία. Στο Μεσαίωνα, όμως, η φιλοσοφία ήταν πολύ συνεδεδεμένη με τη φιλολογία, μάλλον η φιλοσοφία υπηρετούσε τη θεολογία, ήταν όπως έλεγαν η φιλοσοφία ANCILLA THEOLOGIA, υπηρέτρια της θεολογίας. Στα νεώτερα χρόνια (7ος αιώνας και εξής) άρχισε ο αποχωρισμός της φιλοσοφίας από τη θεολογία, η οποία έγινε χωριστή επιστήμη. Στη φιλοσοφία έμεινε η Μεταφυσική, η οποία είναι συγγενής με τη θεολογία, διότι εξετάζει θέματα, που υπερβαίνουν τον ανθρώπινο λόγο και την εμπειρία, αναφέρονται στον υπερβατικό κόσμο. Δημιουργήθηκαν όμως πολλές μεταφυσικές θεωρίες και απόψεις. Γι' αυτό οι νεώτεροι φιλόσοφοι και επιστήμονες αποφάσισαν να εγκαταλείψουν τη Μεταφυσική, διότι δεν στηρίζεται στην εμπειρία. Πολλοί είπαν ότι η Μεταφυσική είναι ανυπόστατη, διότι δεν στηρίζεται εμπειρικά δεδομένα. Στη σύγχρονη εποχή πολλοί επιστήμονες απορρίπτουν τη Μεταφυσική και στηρίζονται μόνο στην παρατήρηση στο πείραμα και στο μαθη-

ματικό λογισμό. Απέναντι στη θρησκεία και στη μεταφυσική τηρούν ουδέτερη στάση, αξιολογική ουδετερότητα, όπως λένε.

Η φιλοσοφία σήμερα ασχολείται κυρίως με την ερμηνευτική, όχι μόνον των αρχαίων κειμένων, αλλά και των νεωτέρων, καθώς και των έργων τέχνης γενικά. Την ερμηνευτική έθεσαν ως βάση των πνευματικών επιστημών και τη θεμελίωσαν οι Γερμανοί φιλόσοφοι W. DILTHEY, EDMONT HOUSSERL, HEIDEGGER, HANS CADAMER, Λουδ. Βιγκκεστάιν και άλλοι. Σύμφωνα με τη γνώμη μερικών φιλοσόφων, η φιλοσοφία ερευνά τις αρχές των επιστημών, τα θεμέλια, τις βάσεις τους, ασχολείται δηλαδή με την επιστημολογία και τη γνωσιοθεωρία. Επίσης πολλοί λένε ότι η φιλοσοφία μελετά τα πορίσματα των διαφόρων επιστημών και προσπαθεί να τα συνδυάσει και να δημιουργήσει μία ενιαία θεωρία και μία βιοθεωρία (Θιβοερούς). Κατά τον Ι. Ν. Θεοδωρακόπουλο, πρ. Καθηγητή της Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, η φιλοσοφία εξετάζει τις αρχές της

γνώσεως. Είναι επιστήμη των αρχών και των γενικών ιδεών. Στην εποχή μας η φιλοσοφία και κυρίως η Μεταφυσική καταφρονείται από μερικούς. Από πολλούς, όμως, θεωρείται ως θετική επιστήμη που εργάζεται με επιστημονική μέθοδο. Αλλά, δεν υπάρχει ομοφωνία για το αντικείμενο και τη μέθοδο της φιλοσοφίας. Καθένας δημιουργεί τη δική του φιλοσοφική θεωρία, συχνά επηρεαζόμενος και από πολιτικές ή άλλες ιδεολογίες. Γι' αυτό στον τομέα, αυτό επικρατεί αρκετή σύγχυση, λόγω της πληθώρας των διαφόρων θεωριών και των αντιθέσεων, που υπάρχουν μεταξύ τους.

Μερικοί στηρίζονται στους Αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους. Αλλά, για να θεμελιώσουν κάποια θεωρία και οι αρχαίοι είχαν διάφορες θεωρίες και γνώμες από τις οποίες οι νεώτεροι παίρνουν, όποιες θέλουν, για να τις προσαρμόσουν στην εποχή μας και να δημιουργήσουν τη δική τους θεωρία. Γι' αυτό έχουμε πλήθος φιλοσοφικών θεωριών, συχνά με προσωπικό και υποκειμενικό χαρακτήρα.

*Με την Επέτειο 120 χρόνων
(6 Νοεμβρίου 1891) από την ίδρυσή του*

«ΑΝΑΤΟΛΗ» Ο ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ

Η 120ή επέτειος του Συλλόγου «**Ανατολή**» αυτό το μήνα έφερε μπροστά μας τους υψηλούς στόχους και την ακατάβλητη δραστηριότητα που παρουσίασε στα χρόνια της ακμής του. Θεώρησα σκόπιμο να αναψηλαφήσω δημόσια τις βασικότερες πλευρές του εθνοφιλικού αυτού Συλλόγου προς ωφέλεια του αναγνωστικού κοινού.

Ημερομηνία ίδρυσης του Συλλόγου αναφέρεται η 6η Νοεμβρίου 1891. Ο Σύλλογος έδρασε ουσιαστικά μέχρι το 1939, αν και τυπικά διατηρήθηκε ως το 1949, πράγμα που σημαίνει ότι βίωσε όλα τα μεγάλα γεγονότα που επηρέασαν τη ζωή του ελληνισμού και ιδίως του μικρασιατικού, όπως είναι η εμφάνιση του κινήματος των Νεότουρκων, ο Α΄ Παγκόσμιος πόλεμος, η Μικρασιατική εκστρατεία, η Καταστροφή και η Ανταλλαγή των πληθυσμών.

Ο Κανονισμός του Συλλόγου υπήρξε το κείμενο στο οποίο οι ιδρυτές του Συλλόγου περιέγραψαν τη δομή του, οριοθέτησαν τη δράση του και καθόρισαν τα «μέσα» που θα χρησιμοποιούσαν για την επίτευξη των στόχων τους.

Οι στόχοι του Συλλόγου

Οι στόχοι του Συλλόγου «Ανατολή» σύμφωνα με τον Κανονισμό του είναι:

α) Η προβολή της ενότητας του μικρασιατικού ελληνισμού.

β) Η διάδοση και ενίσχυση της ελληνικής παιδείας ακόμη και στις πιο απόμακρες μικρασιατικές επαρχίες.

γ) Η ιστορική και πραγματολογική μελέτη της Μικράς Ασίας και η προσπάθεια ικανοποίησης των αναγκών αυτής.

δ) Η διανοητική και ηθική ανά-

πτυξη των μελών του Συλλόγου με αναγνώσματα. Η ίδρυση βιβλιοθήκης και αναγνωστηρίου καθώς και η έκδοση περιοδικού για την εξυπηρέτηση των επιστημονικών στόχων του.

ε) Η προσωρινή περίθαλψη των ερχόμενων στην Αθήνα απόρων Μικρασιατών, ιδίως μετά την Καταστροφή του 1922.

Πιο κάτω αναφέρουμε αναλυτικά τους κυριότερους στόχους των δραστηριοτήτων της Ανατολής που είναι: 1. Η Εκπαιδευτική δράση 2. Η Θρησκευτική δράση 3. Η Φιλανθρωπική δράση.

Α. Εκπαιδευτική δράση

Ο Σύλλογος, γνωρίζοντας την κακή εκπαιδευτική κατάσταση των μικρασιατικών κοινοτήτων και πιστεύοντας αφενός ότι η εκπαίδευση «παράγει» εθνικά υποκείμενα και αφετέρου ότι οι φτωχές κοινότητες της Μικράς Ασίας θα επιθυμούσαν την διανοητική και ηθική μόρφωση των νέων τους, ιδίως αν τύχαιναν εξωτερικής βοήθειας, επέλεγε τους καλύτερους μαθητές και μαθήτριες και τους εκπαίδευε με δική του δαπάνη στο Εθνικό Πανεπιστήμιο, στη Ριζάρειο Σχολή, στο Ιεροδιδασκαλείο Αγ. Τριάδας Κρήτης, στο Αρσάκειο Παρθεναγωγείο, στο Ελληνογαλλικό Λύκειο Κωνσταντινούπολης, στο Ομήρειο Παρθεναγωγείο και σε διάφορα διδασκαλεία, με τον

όρο ότι μετά την αποφοίτησή τους θα υπηρετούσαν στις πατρίδες τους ως δάσκαλοι/ες και αργότερα ως ιερείς. Ως υπότροφοι γίνονταν δεκτοί νέοι και νέες από όλες τις περιοχές, αλλά κυρίως από περιφέρειες τουρκόφωνες ή αρμενόφωνες, εκτεθειμένες στη δράση των δυτικών ιεραποστόλων.

Σύντομα ο Σύλλογος, συνειδητοποιώντας ότι οι υποτροφίες δεν επαρκούσαν για να στηρίξει, όσο επιθυμούσε, το εκπαιδευτικό σύστημα στη Μικρά Ασία, ίδρυσε το 1900 στην Πάτμο το «Ιεροδιδασκαλείον της Αποκαλύψεως». Το 1906 το Ιεροδιδασκαλείο μεταφέρθηκε στη Σάμο και μετονομάστηκε σε «Ιεροδιδασκαλείον Σάμου Η Ανατολή», έχοντας τον ίδιο σκοπό και πρόγραμμα.

Επίσης, μεριμνώντας ιδιαίτερα για τη γυναικεία εκπαίδευση ίδρυσε στα Φλαβιανά (Ζιτζίντερε) της Καππαδοκίας Διδασκαλείο Νηπιαγωγών, οι μαθήτριες του οποίου προέρχονταν από την τελευταία τάξη των Ανώτερων Παρθεναγωγείων και καταρτίζονταν από έμπειρες δασκάλες που στέλνονταν από την Αθήνα. Το σχολείο λειτούργησε από τον Οκτώβριο του 1911 έως το 1916.

Πέρα από την εκπαίδευση των νέων, ο Σύλλογος υποβοηθούσε την παιδεία των μικρασιατικών κοινοτήτων και με άλλους τρόπους, δηλαδή με την αποστολή καθηγητών, δασκά-

λων και νηπιαγωγών, με τη δωρεάν παροχή, ιδίως σε κοινότητες με περιορισμένα οικονομικά μέσα, βιβλίων, χαρτών, ιστορικών πινάκων, εποπτικών μέσων και με την αποστολή οδηγίων για τη σύνταξη κατάλληλων ωρολόγιων προγραμμάτων που θα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες κάθε κοινότητας, αλλά πρώτιστα σε ένα ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Β. Θρησκευτική δράση

Μέσω της αποστολής νέων για φοίτηση σε ιερατικές σχολές και στο Ιεροδιδασκαλείο ο Σύλλογος φρόντισε για την επάνδρωση των μικρασιατικών κοινοτήτων με μορφωμένους ιερείς, ικανούς να κηρύξουν το λόγο του Ευαγγελίου, να προσεγγίσουν τους πιστούς και όσους πιθανώς είχαν απομακρυνθεί από τους κόλπους της Ορθόδοξης Εκκλησίας και να αντιμετωπίσουν τις ξένες θρησκευτικές προπαγάνδες των Δυτικών ιεραποστόλων. Άλλωστε, οι παράγοντες του Συλλόγου πίστευαν ότι η θρησκευτική μεταστροφή των Ορθόδοξων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας θα σήμαινε και την «απώλεια» πληθυσμού που με βάση το στοιχείο της ορθόδοξης πίστης θα μπορούσε να ενταχθεί στο σώμα του ελληνισμού.

Ο Σύλλογος επίσης ενίσχυε τις εκκλησίες φτωχών κοινοτήτων της

Μικράς Ασίας με την αποστολή εκκλησιαστικών βιβλίων, αμφίων και ιερατικών σκευών. Διατηρούσε ακόμη στενές σχέσεις με μητροπολίτες και κυρίως με όσους από αυτούς ενστερνίζονταν το όραμα της επέκτασης της φαντασιακής κοινότητας του ελληνισμού και της ένταξης σε αυτήν μικρασιατικών πληθυσμών.

Το 1893 το διοικητικό συμβούλιο του Συλλόγου έστειλε εγκυκλίους στους εκκλησιαστικούς αρχηγούς των ελληνικών κοινοτήτων της Δύσης ανακοινώνοντας τους κινδύνους για τους Ορθόδοξους της Μικράς Ασίας, αν αφηθούν στις «προσηλυτιστικές εταιρείες», και ζήτησε τη σύμπραξή τους. Το Σεπτέμβριο του 1893 έγινε στο Σικάγο των Η.Π.Α. θρησκευτικό συνέδριο με αντιπροσώπους όλων των Χριστιανικών Εκκλησιών, στο οποίο το διοικητικό συμβούλιο του Συλλόγου απέστειλε διαμαρτυρία κατά του προσηλυτισμού.

Γ. Φιλανθρωπική δράση

Το φιλανθρωπικό έργο του Συλλόγου αποκαλύπτει μία ακόμη διάσταση του ενδιαφέροντός του για τους μικρασιατικούς πληθυσμούς. Γενικά η φιλανθρωπία αποτέλεσε πεδίο δράσης των μεσαίων στρωμάτων, στα οποία ανήκουν και τα μέλη του Συλλόγου, στο πλαίσιο αφενός της προβολής των θέσεών

τους για μια κοινωνία ευημερίας, αξιοπρέπειας και ελευθερίας και αφιέρου της προσπάθειάς τους για την καθιέρωσή τους ως κοινωνικού παράγοντα.

Το 1895 ο Σύλλογος βοήθησε 70 οικογένειες Ελλήνων του Καυκάσου, μετά την αποτυχία εγκατάστασής τους στη Θεσσαλία ως καλλιεργητών, προσφέροντάς τους τροφή και ενδυμασία και στέλνοντάς τους με δικά του έξοδα πίσω στον Καύκασο. Όταν την ίδια χρονιά φωτιά κατέστρεψε τη Σινώπη και αποτέφρωσε τα εκπαιδευτήριά της, ο Σύλλογος με δικές του δαπάνες οικοδόμησε νέο εκπαιδευτήριο και προώθησε νέους και νέες υποτρόφους του που κατάγονταν από την πόλη αυτή σε διάφορα εκπαιδευτικά ιδρύματά της. Αλλά και στην πυρκαγιά της Απάλειας, το ίδιο έτος, ο Σύλλογος βρέθηκε πάλι επίκουρος. Ο σεισμός της 8ης Σεπτεμβρίου 1899 κατέστρεψε χιλιάδες οικίες, εκκλησίες και εκπαιδευτήρια στη Δυτική Μικρά Ασία και προκάλεσε το θάνατο και τον τραυματισμό πολλών ανθρώπων. Για την αντιμετώπιση της κατάστασης ο Σύλλογος σχημάτισε Επιτροπή Συλλογής Εράνων.

Μετά την Καταστροφή και την Ανταλλαγή των πληθυσμών και προ-

κειμένου για την ανακούφιση των προσφύγων ο Σύλλογος εξέδωσε δωρεάν 3.452 πιστοποιητικά, αναγκαία για τους πρόσφυγες, χορήγησε σε αυτούς μέσω ειδικής Επιτροπής που διερχόταν τους καταυλισμούς περίπου 10.000 δραχμές, κλινοσκεπάσματα, υποδήματα και ρουχισμό, στέγασε πολλές οικογένειες χορηγώντας σ' αυτές ημερήσιο επίδομα για τη συντήρησή τους, εισήγαγε σε ορφανοτροφεία 92 ορφανά, συνέδραμε οικονομικά το Υπουργείο Πρόνοιας, μοίρασε διδακτικά βιβλία σε άπορους πρόσφυγες μαθητές και στέγασε στα γραφεία του 26 προσφυγικές οργανώσεις και σωματεία. Ίδρυσε, επίσης, σε προσφυγικές συνοικίες της Αθήνας και του Πειραιά δώδεκα πλήρεις νυχτερινές σχολές.

Σημείωση: Στη Βιβλιοθήκη «Εστία» Νέας Σμύρνης βρίσκεται από το 1950 το αρχείο του Συλλόγου «Η Ανατολή». Είναι ενταγμένα μέσα σε 33 μεταλλικές θήκες όπου βρίσκονται 7.988 έγγραφα τα οποία καλύπτουν την περίοδο 1891-1939.

(Για τη συλλογή και τον ερανοισμό

Νεκτάριος Πούλης, Φοιτητής
Ανωτάτης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας)

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

ΜΙΑ ΓΕΝΝΑΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Είναι γεγονός πως και με τα φετινά σχολικά εγχειρίδια της Αλβανίας οι μαθητές των σχολείων διδάσκονται στην ιστορία τους ότι «η βορειοδυτική Ελλάδα από την Φλώρινα μέχρι την Πρέβεζα είναι αλβανικό εθνικό έδαφος, στο οποίο «αιμοσταγείς» Έλληνες πραγματοποίησαν «εθνοκάθαρση» στους Τσάμηδες, που τότε πλειοψηφούσαν σε αυτά τα εδάφη» (βλ. ιστοσελίδα www.inews.gr).

Να, λοιπόν, πώς το αλβανικό κράτος ενδιαφέρεται να μορφώνει και να κατάρτιζει ιστορικά (;) τη νέα γενιά δίδοτάς της μηνύματα με στόχο, ευκαιρίας δοθείσης, τη δημιουργία Μεγάλης Αλβανίας και αξιώνοντας τη φαλκίδευση των ελληνικών εδαφών.

Και η δική μας Πολιτική Ηγεσία στην οποία ο λαός τής εμπιστεύεται την ακεραιότητα των ελληνικών συνόρων, τι πράττει; Πώς θωρακίζει ιστορικά τη νέα γενιά; Μήπως η Ελλάδα στερείται ιστορικών τεκμηρίων για την περιφρούρηση των συνόρων της; Σαν αστεία φαίνεται ακόμη και η ερώτηση. Όχι. Η χώρα μας ασφαλώς δεν στερείται ιστορικών τεκμηρίων. Η χώρα μας, δυστυχώς, στερείται από πολιτικούς ηγέτες ελληνόψυχους χωρίς να έχουν απονευρωμένα τα εθνικά τους αισθητήρια. Αλλά, γι' αυτό το λόγο πρέπει το συντομότερο να ξυπνήσει ο λαός μας.

«ΟΧΥΡΩΝΟΥΝ» ΤΑ ΣΠΙΤΙΑ ΤΟΥΣ

Ιδού και από άλλη οπτική γωνία το κατόντημα στο οποίο μας έχει φέρει η πολιτική ηγεσία της χώρας μας: «Άλλοι αγοράζουν για πρώτη φορά στη ζωή τους όπλα, άλλοι οχυρώνουν τις πόρτες των σπιτιών με τα τελευταία συστήματα ασφαλείας, άλλοι αγοράζουν και εκπαιδεύουν σκύλους που δεν ασειεύονται αν αντιληφθούν εισβολείς. Έτσι απαντούν ολοένα περισσότεροι πολίτες απέναντι στο φόβο να πέσουν και αυτοί θύματα κακοποιών, την ώρα που σχεδόν στην κάθε γειτονιά, καθημερινά καταγράφεται και ένα βίαιο περιστατικό. Παράλληλα είναι ενδεικτικός και ο αριθμός ιδιωτών που καταθέτουν στην αστυνομία αίτημα για άδεια οπλοφορίας επικαλούμενοι λόγους ατομικής ασφαλείας. Φέτος από την αρχή του έτους έως τον Αύγουστο κατατέθηκαν πανελλαδικά 1.446 τέτοια αιτήματα!».

Ο κ. Βασίλης, επιχειρηματίας, ζει με την οικογένειά του στα βόρεια προάστια και δηλώνει: «Κοιτάζτε, εγώ με τα όπλα δεν είχα ποτέ καμία σχέση. Δεν τα συμμαθούσα όπως δεν συμπαθούσα και τους ανθρώπους που ασχολούνται με αυτά. Αλλά, έτσι όπως έχει γίνει η κατάσταση, αναγκάστηκα να αγοράσω όπλο γιατί με αυτά που ακούω φοβάμαι για τα παιδιά μου». Η περίπτωση του Κ.Β. δεν αποτελεί εξαίρεση. Όλο και περισσότεροι ζητούν να αγοράσουν πυροβόλα όπλα. Παράλληλα, χρυσές δουλειές κάνουν και οι εταιρείες που τοποθετούν πόρτες με κλειδαριές ασφαλείας.

ΤΟ ΚΑΤΑΝΤΗΜΑ ΜΙΑΣ ΠΛΟΥΣΙΑΣ ΧΩΡΑΣ

του **Αριστ. Τσιπλάκου**, τέως Υπουργού

(Ο κ. Αρ. Τσιπλάκος τ. Υπουργός σε πρόσφατη μελέτη του που δημοσιεύθηκε στην εφ. «Εστία» αναφέρει ότι η μοναδική λύση για να βγει η χώρα μας από τα σημερινό οικονομικό αδιέξοδο είναι η αξιοποίηση της Δημόσιας περιουσίας με την εφαρμογή του σχεδίου «Εύρηκα». Στη συνέχεια παραθέτουμε κύρια σημεία της μελέτης του κ. Υπουργού, που σηματοδοτούν τις ενέργειες που θα έπρεπε να γίνονται προκειμένου να μην βρεθούμε στο ελεεινό αυτό κατάντημα που έχουμε φτάσει σήμερα).

Η ορθή αξιοποίηση της Δημόσιας περιουσίας έπρεπε να έχει γίνει από μία ανεξάρτητη αρχή με τον έλεγχο της Κυβέρνησης. Η χώρα μας διασύρεται ήδη διεθνώς και η εθνική της ακεραιότητα διακυβεύεται κατά την ανακοίνωση του πρώην Αντιπροέδρου της Βουλής Π. Κρητικού η οποία «εκτός από την μεγάλη ακίνητη περιουσία της είναι η πρώτη στον κόσμο σε κοιτάσματα βωξίτου, νικελίου, λευκολίθου, περλίτη κ.λπ.».

Σύμφωνα με έρευνες και μελέτες του Τμήματος Ορυκτολογίας και Γεωλογίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, αν είχαν αξιοποιηθεί καταλλήλως και με τη δέουσα σοβαρότητα μόνο οι ενεργειακές ορυκτές πρώτες ύλες της Ελλάδας, τότε η χώρα μας θα ευημερούσε και θα ήταν μεταξύ εκείνων με το μεγαλύτερο κατά κεφαλήν εισόδημα. Τούτο αποδεικνύεται από τα δημοσιευθέντα επίσημα στοιχεία από το ως άνω Πανεπιστήμιο, τα οποία αναφέρουν τα ενδεικτικά αποθέματα ορισμένων μόνον ορυκτών:

- **Τα αποθέματα λιγνίτη και τύρ-**

φης είναι 6.700.000 τόννοι και με μέση τιμή 40 ευρώ ανά τόννο αξίζουν 268 δις ευρώ.

- **Τα αποθέματα πετρελαίου** είναι 10 δις βαρέλια και με τιμή 68 ευρώ ανά βαρέλι αξίζουν 685 δις ευρώ.

- **Τα αποθέματα φυσικού αερίου** είναι 3,5 τρισεκατομμύρια κυβικά μέτρα και με τιμή 0,116 ευρώ ανά κυβικό αξίζουν 408 δις ευρώ.

Τοιουτοτρόπως η αξία μόνο των τριών αυτών ορυκτών, χωρίς να συμπεριλαμβάνουμε και τα υπόλοιπα ορυκτά, βωξίτη, περλίτη κ.λπ. υπερβαίνουν τα 1350 δις ευρώ...

Είμαστε μια χώρα με το υπέροχο κλίμα της που δέχεται 16.000.000 τουρίστες κάθε χρόνο και δεν έχουμε επαρκώς εκμεταλλευθεί αυτήν την σημαντική τουριστική βιομηχανία.

Αυτήν την χώρα πάνε να ξεπουλήσουν για 350 δις ευρώ. Δυστυχώς μέχρι σήμερα όλες οι κυβερνήσεις, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, έδειξαν πλήρη αδιαφορία για την εκμετάλλευση όλου αυτού του πλούτου, η αξιοποίηση του οποίου θα μας κατέτασσε στις πλουσιότερες χώρες του κόσμου και θα είχαμε αποφύγει το σημερινό κατάντημα της χώρας μας και τη συνεχώς διογκούμενη αγανάκτηση του λαού, η οποία έρχεται ως συνέπεια της ληστρικής επιδρομής και στα τελευταία υπολείμματα του εισοδήματός του, της εθνικής του ταπείνωσης και της οικονομικής του υποδούλωσης στους ξένους.

(βλ. και εφ. «Εστία», 27 Οκτωβρίου 2011)

ΕΝΑ ΣΥΓΚΙΝΗΤΙΚΟ ΔΙΗΓΗΜΑ ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«ΤΟ ΑΘΑΝΑΤΟ ΠΟΥΛΙ»

Κατεβαίναμε κι οι τρεις μας. Ήταν διακοπές. Τη δύναμή μας τη γνωρίζαμε. Είμαστε τρία παιδιά του σχολείου. Αλλοίμονο σ' ό,τι βρεθεί μπροστά μας!...

Στον πάγκο θα χαράζαμε μια τριώτα και στη μαρμάρινη προτομή του ευεργέτη του Δήμου τ' αρχικά μας ψηφία. Τη βρύση θα την ανοίγαμε να κυθεί το νερό. Κυνηγούσαμε ό,τι ήταν χρήσιμο... Όταν οι πέτρες που πετούσαμε στον αέρα πέφταν στα κεραμίδια των σπιτιών και τάσπαζαν ή κατόρθωναν μέσα στα φύλλα της καρυδιάς να βρουν τα καρύδια και να τα ρίξουν, ακούγονταν οι φωνές των γυναικών:

-Αχ! Δε θ' ανοίξει ποτέ αυτό το σχολείο, δαίμονοι;

Το σχολείο περίμενε όλη η κοινωνία! Όχι για να μάθουμε γράμματα. Για να γλιτώσει από μας! Εμείς όμως βρήκαμε πως χρησιμότερη είναι η τρέλα η δική μας παρά η φρο-

νιμάδα εκείνων που μας κυνηγούσαν. Αν αυτό δεν είναι αλήθεια, τότε λοιπόν γιατί βρήκαμε μπροστά μας τόσα χρήσιμα πράγματα για να χαλάσουμε;

Όποιος μας έβλεπε αυτό το απόγευμα να τραβούμε προς την ερημιά θα ρωτούσε βέβαια: «Μα πού παν αυτά τα τρία παιδιά;». Δεν το ξέραμε. Πηγαίναμε. Εψάχναμε τ' αμπέλια με τα μάτια, σαν χτήματά μας. Εξουσιάσαμε όλον εκείνον τον πράσινο κόσμο. Τον πετροβολήσαμε. Δεν έμεινε τίποτε άλλο. Το έργο μας είχε τελειώσει. Ερχόταν η νύχτα.

-Μια φωλιά! είπε ο πιο επικίνδυνος απ' τους τρεις μας για τις φωλιές, ο Τρίκας.

Γενήκαμε σοβαροί κι οι τρεις. Πλησιάσαμε. Μα τι μάτι είν' αυτό; Ήταν αλήθεια μια φωλιά, που ούτε γάτα δεν μπορούσε να την ιδεί, με τόση πρόνοια είχε κρυφτεί. Ήταν απάνω σ' ένα κλήμα, καταμεσής σ'

αμπέλι, στην κορφή σχεδόν του βλαστού. Κι έστεκε ωραία, έτσι σα να την απίθωσε κάποιος. Δεν υποψιάστηκε αυτό το πουλί πως κάποτε θα περνούσαμε...

-Κι ένα αυγό! φώναξε ο Τρίκας, που έσκυψε στη φωλιά πρώτος.

Ήταν κι ένα αυγό, τόσο δα, ένα και μοναχό. Μα είχε γαλάζια κεντήματα, μιαν απερίγραπτη ελαφρά ζωγραφιά! Το πήραν στο χέρι τους πρώτα ο Τρίκας, έπειτα ο Διαμαντής. Το ξαναπήρε ο Τρίκας. Εγώ ήμουν ο μικρότερος από τους τρεις. Περίμενα. Όταν τ' άφησαν και στη δική μου χούφτα, αισθάνθηκα την αφή του σα χάιδι αγγέλων. Μου φάνηκε πως ήρθα σ' επαφή με την ίδια την καλωσύνη. Ο Διαμαντής μου ζήτησε να το ξαναϊδέι. Ο Τρίκας όμως το πήρε κι απ' τα δικά του χέρια και τόβαλε στη φωλιά.

-Βάλτε σημάδια, μας είπε.

-Γιατί να βάλουμε σημάδια;

-Για να την ξαναβρούμε άμα η μάνα βγάλει το πουλί. Να! η καμπούρα η ελιά είναι καλό σημάδι.

Κοιτάξαμε την καμπούρα ελιά. Χαράξαμε στο νου μας μια γραμμή προς το δρόμο, προς το εκκλησάκι που φαινόταν απέναντι... Ξεκινήσαμε να φύγουμε.

Δεν είχαμε κάμει λίγα βήματα, όταν ο Τρίκας σταμάτησε.

-Κι αν την βρουν άλλα παιδιά; ρώτησε...

-Ε! ασ την αφήσουμε στην τύχη της, είπε ο Διαμαντής σα να είχε φωνηθεί κανένα κακό.

Μόλις το είπε, το κακό έγινε. Ο Τρίκας προχώρησε χωρίς δισταγμό. Προτού προφτάσουμε να φωνάξουμε, άπλωσε το χέρι του στο κλήμα και σπάραξε τη φωλιά.

-Ας έρθουν τώρα να την πάρουν! είπε.

Η φωλιά αντιστάθηκε λίγο.

Η περίπλοκη τέχνη της, η ανιστόρητη σοφία της, η λεπτή κλωνιά της δεν ήθελαν να σβήσουν αδιαμαρτύρητα. Έκαμαν στην επίθεση του Τρίκα τη μικρή εκείνη αντίσταση που αφήνουν τ' αγαθά και τα ωραία πράγματα μάταια, έτσι για την τιμή της ομορφιάς!

Μα ήταν τόσο μικρή η άμυνα που δεν ξόδεψε τίποτα από την άγρια δύναμη των χεριών του ο Τρίκας. Ήταν περιπτή. Έτσι δε έκαμε κι η φωλιά σκόρπισε. Το ευκολότερο πράμα στον κόσμο είναι να χαλάσεις το καλό έργο. Το δυσκολότερο να το φτιάσεις. Εσουρούπωνε.

-Πάμε! είπε.

Έριξα μια τελευταία ματιά στα συντρίμια της φωλιάς. Ήταν αγνώριστη. Το μικρό αυγό είχε κομματιαστεί και τα σκόρπια τσόφλια του κάτω στο χώμα εφάνταζαν ακόμα σπαραγμένες οι ελαφρές γαλάζιες ζωγραφιές που είχε χαράξει απάνω του με τόση υπομονή το χέρι του Θεού.

Μόλις ξεκινήσαμε να φύγουμε να! η μάννα. Ερχόταν γρήγορα. Δεν μπορεί άνθρωπος να παραστήσει αυτό το λάλημα του πόνου.

Πετούσε γύρω στο κλήμα με κύκλους πρώτα μεγάλους, έπειτα πιο μικρούς, πιο στενούς, γρήγορους, ορμητικούς και μοιρολογούσε. «Τρι, τρι, τρι». Το τρελό της πέταγμα, το απελπισμένο πάλαγμα της άσπρης κι όμορφης ουράς της, όσο κι αν σουρούπωνε, τα είδαμε καθαρά στον ουρανό. Αυτά δεν ξεχνιούνται ποτέ...

-Για πες μου, καμμένε, να ζήσεις, μούλεγε ο Διαμαντής (τριάντα χρόνια ύστερα από το μοιρολόγι της μάννας) ακούς συχνά κι εσύ σαν κι εμένα εκείνο το λάλημα; Για πες μου, γιατί ξανάρχεται;...

Όταν τελείωσε τη φράση του, τ'αμάξι μας έβγαине απ' τον ελαιώνα και μπαίναμε στ' αμπέλια, στο ίδιο μέρος που εδώ και τριάντα χρόνια μοιρολογούσε η μάνα...

-Φταίμε κι εμείς οι δυο... ξανάρχισε. Γιατί να μην τον συγκρατήσουμε;

-Έλα τώρα, Διαμαντή. Είν' αδύνατο να δίνουμε ακόμα λόγο για ένα ασυλλόγιστο λάθος, καμμένε!

-Ναι, το σκέφτηκα πολλές φορές! Γιατί δεν κρατήσαμε τον Τρίκα, όταν πήγε να τη χαλάσει;

-Μα ήταν χειροδύναμος! Κι έπειτα είμαστε παιδιά. Τι ξέρουν τα παιδιά;

-Δεν είναι δικαιολογία... Όπως έγινε το κακό, μπορούσε να γίνει το καλό. Σκέψου αν στη θέση αυτού του φόνου είχαμε μια αγαθή πράξη να θυμηθούμε! Τι διαφορετικό πράγμα! Σε ρωτώ. Πες μου. Γιατί μια κακή πράξη κι όχι μια καλή;

Ο αμαξιάς πήδησε στη θέση του, πήρε τα γκέμια και ξεκινήσαμε πάλι. Σε λίγα λεπτά πρόβαλε απ' τα δέντρα ένα παρεκκλήσι. Όχι αυτός τότε, μα εγώ τον κοίταξα. Δεν είναι το ίδιο παρεκκλήσι; Με κοίταξε κι αυτός. Μια από τις ελιές καμπούριζε φοβερά... Αυτή είναι! ... Η καμπούρα ελιά! Φανήκαν τα σημάδια! Περιμένουν εκεί χρόνια! Για να κριθούμε!...

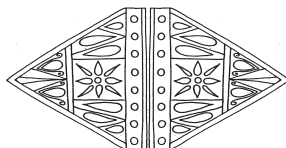
-Ακούς; είπε εξαφνα ο Διαμαντής.

-Τι ν' ακούσω;

-Μα δεν ακούς;

Ήταν το μοιρολόγι της μάνας, το ίδιο, όπως εδώ και τριάντα χρόνια, όπως σ' εκείνο το σουρούπωμα, όταν το πουλί τριγύριζε στη ρημαγμένη φωλιά. Κι ακουγόταν καθαρά: «Τρι! Τρι! Τρι!».

Εσκύψαμε το κεφάλι...

Φωτογραφίες απ' τη Μικρά Ασία

Μια συλλογή φωτογραφιών από τα περασμένα,
με ξέθωρα τα πρόσωπα, χαρτιά κιτρινωμένα,
έφεραν 'μπρος μου εποχές και χρόνους νοσταλγίας,
ενός ακμαίου Ελληνισμού Θράκης και Μικρασίας.

Ανάγκη επιτακτική νοιώθοντας μ' απληστία
στις ρίζες του Ελληνισμού να κάνω ιχνηλασία,
χέρι απαλά ανέσυρε της μνήμης την αυλαία
κι' ευθύς με τους προγόνους μου βρεθήκαμε παρέα.

Περνούσα σπιτία αρχοντικά, έμπαϊνα μέσα νοερά,
στους τοίχους έβλεπα χαλιά, μιντέρια στη γωνιά
και τ' ακριβά τα έπιπλα με γούστο στολισμένα,
με πορσελάνες «Μάϊσεν» και πιάτα ασημένια.

Πέρασα από αγροτικά σπιτάκια ευλογημένα,
που μύριζαν βασιλικό, φρεσκοασβεστωμένα.
Γιόρταζαν χριστιανικά κάθε αρχή Ινδίκτου,
ραντίζοντας ευλαβικά την εσοδεία του κήπου.

Μ' άλογα άσπρα, καφετιά περνούσαν αραμπάδες
κι' από τα καταστήματα μύριζαν λουκουμάδες.
Μάτια περίεργα έβλεπαν πίσω απ' τους μπερντέδες
κι' ο Μουεζίνης φώναζε από τους μιναρέδες.

Με όλον αυτό τον συρφετό, την τόση φασαρία,
τρέπομαι σ' άτακτη φυγή, περνώ απ' την πλατεία,
ανάπαιση πήγα να βρω σε κάποια εκκλησία
με το ψηλό καμπαναριό που έχει ιστορία.

Προσκύνησα ευλαβικά και τις «επτά εκκλησιές»,
που οι Απόστολοι άναψαν επτάφωτες λυχνίες,
φλόγα που μεταλαμπάδευσαν οι Άγιοι Πατέρες,
να 'χουμε άυβεστο το φώς και στις δικές μας μέρες.

Αλλά βραδιάζει, κι' έκλεισαν, ασφάλισαν οι πόρτες
κι' άφησα πίσω Ίωνες, Θράκες και Καππαδόκες,
κοιτίδες του πολιτισμού στον Μικρασιατών τη ρότα,
συγκίνησης αντίλαλους κι' ανταύγειες από φάτα.

Ένα αμάξι χάνεται μέσα στα καλντερίμια,
με κουδουνιών απόηχο μαζεύω τα συντρίμμια,
φωτογραφίες μιας ζωής, σαν τα πεσμένα φύλλα,
ερείπια προγονικά, μου προκαλούνε πλήγμα.

Κι' αν οι ορδές πυρπόλησαν σκληρά τη ρωμοσύνη,
και μέσ' το αίμα κύλησαν και τη Χριστιανοσύνη,
οι αλύτρωτες Πατρίδες μας θα ζουν για μας αιώνια,
γιατί δεν ξεριζώνονται οι μνήμες με τα χρόνια.

ΚΑΙΤΗ ΚΟΚΚΙΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΕΥΣΤΡΑΤΙΑΛΟΥ

εκπαιδευτήρια (ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ)
«ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

(Γυμνάσιο - Λύκειο)

www.apostolospavlos.gr

Οι κρίσιμες μέρες που περνάμε αποτελούν πρόκληση στους γονείς για λήψη γενναίων αποφάσεων.

ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ "ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ"

- ✓ εγγυώνται την επιτυχία στους μαθητές τους
- ✓ αναπτύσσουν τη δίψα της μάθησης
- ✓ βοηθούν στην άρνηση των κακών συνηθειών
- ✓ δίνουν κίνητρα για βίωση αρετής

**ΕΛΑΤΕ ΤΩΡΑ ΝΑ ΜΑΣ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ & ΝΑ ΕΓΓΡΑΨΕΤΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΑΣ
ΣΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ "ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ"**

τηλ.: 27410 - 29663 , Κιν: 6932 659820

fax: 27410 - 75727, e-mail: grammateia@apostolospavlos.gr